

**RAPORT O STANIE SEKTORA UBEZPIECZEŃ
W I PÓŁROCZU 2010 ROKU**

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, listopad 2010 r.

Autorzy:

Andrzej Kozak (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego)
Olga Orzechowska (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Systemowego)
Mariusz Piórek (Departament Monitorowania Ryzyk)
Mariusz Smętek (Departament Monitorowania Ryzyk)
Piotr Szewczyk (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego)
Edwina Urbańska (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego)
Anna Wilczek (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Systemowego)
Michał Workiewicz (Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Systemowego)
Jolanta Zwierzchowska (Departament Inspekcji Norm i Procedur)

SŁOWA KLUCZOWE: ZAKŁADY UBEZPIECZEŃ, ZAKŁADY REASEKURACJI, WYPŁACALNOŚĆ

SYNTEZA

W raporcie zostały zaprezentowane podstawowe informacje dotyczące podmiotów rynku ubezpieczeń w I półroczu 2010 r. Zaprezentowano również informacje w zakresie spełniania przez zakłady ubezpieczeń wymogów dotyczących pokrycia marginesu wypłacalności i kapitału gwarancyjnego środkami własnymi oraz posiadania aktywów w wysokości nie niższej niż wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto oraz podjętych działań nadzorczych.

Analiza danych o sektorze ubezpieczeń prezentuje wybrane pozycje finansowe zagregowane na podstawie kwartalnych sprawozdań finansowych i statystycznych, przekazanych do organu nadzoru przez krajowe zakłady ubezpieczeń¹ po I półroczu 2010 r. Zostały w niej zaprezentowane szczegółowe informacje dotyczące podmiotów rynku ubezpieczeń, obejmujące m.in. przychody i koszty, strukturę aktywów i pasywów, wyniki finansowe oraz wskaźniki wypłacalności zakładów ubezpieczeń. Przedstawiono także podstawowe tendencje zaobserwowane w sektorze ubezpieczeń w okresie I półrocza 2010 r. i podjęto próbę wyjaśnienia i uzasadnienia zmian, które zaszły na rynku ubezpieczeń, odnosząc się do danych za I półrocze 2009 r.

Sektor ubezpieczeń ogółem odnotował zysk techniczny i zysk finansowy. Jednakże sektor ubezpieczeń na życie (dział I) odnotował zysk techniczny (i finansowy) na niższym poziomie niż w analogicznym okresie roku ubiegłego, a sektor ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (dział II) odnotował stratę techniczną (oraz zysk finansowy), podczas gdy w analogicznym okresie oba rodzaje wyników były dodatnie. Głównymi przyczynami osiągnięcia niższych wyników w dziale I było osiągnięcie niższego wyniku w ubezpieczeniach na życie (grupa 1). W dziale II do poniesienia straty technicznej (i w konsekwencji również finansowej) przyczyniły się poniesione straty z ubezpieczeń grupy 8 spowodowane skutkami srogiej zimy, opadów śniegu i podtopień, powodzi, jak również straty z ubezpieczeń komunikacyjnych, w tym przede wszystkim istotne pogorszenie wyniku technicznego w ubezpieczeniach autocasco (AC - grupa 3).

W dziale I obserwowany jest powrót do ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (wzrost składki przypisanej w tej grupie ubezpieczeń) i stopniowe odchodzenie od ubezpieczeń o charakterze inwestycyjnym (grupa 1).

W dziale II następuje wzrost znaczenia ubezpieczeń ochrony prawnej (grupa 17), odpowiedzialności cywilnej ogólnej (grupa 13) i ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8). Obserwowany jest spadek udziału w rynku składki przypisanej z ubezpieczeń OC komunikacyjnych (grupa 10) oraz casco pojazdów lądowych (grupa 3), co jest związane z silną konkurencją cenową, w tym ze strony zagranicznych firm ubezpieczeniowych działających na zasadzie swobody świadczenia usług lub poprzez odział. Pomimo spadków, w portfelu ubezpieczeń działu I nadal dominują ubezpieczenia grupy 1, jednakże istotną część tych ubezpieczeń stanowią ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, natomiast w dziale II nadal dominują ubezpieczenia komunikacyjne (OC i AC).

Wypłacalność sektora kształtuje się na bezpiecznym poziomie. W zakresie pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami wszystkie zakłady ubezpieczeń spełniają ten wymóg. W zakresie pokrycia marginesu wypłacalności/kapitału gwarancyjnego środkami własnymi 2 zakłady ubezpieczeń nie spełniały tego wymogu – zakłady te podjęły już odpowiednie działania, które powinny zapewnić przywrócenie prawidłowych stosunków finansowych najpóźniej do końca I kwartału 2011 roku. Przypadki te nie mają znaczącego wpływu na wypłacalność sektora ogółem.

¹ Zakłady ubezpieczeń: zakłady ubezpieczeń działu I i działu II oraz zakład reasekuracji.

SPIS TREŚCI

1.	ANALIZA DANYCH O SEKTORZE UBEZPIECZEŃ I REASEKURACJI	6
1.1.	PODMIOTY RYNKU UBEZPIECZENIOWEGO	6
1.2.	PRZYCHODY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ZAKŁADÓW REASEKURACJI	6
1.2.1.	SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO	6
1.2.2.	STRUKTURA PORTFELA UBEZPIECZEŃ.....	8
1.2.3.	KONCENTRACJA RYNKU UBEZPIECZEŃ	11
1.2.4.	PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ.....	13
1.3.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	14
1.3.1.	ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA.....	14
1.3.2.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	15
1.3.3.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ	17
1.4.	WYNIKI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	18
1.4.1.	WYNIK TECHNICZNY	18
1.4.2.	WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ.....	19
1.4.3.	WYNIK FINANSOWY	20
1.4.4.	WSKAŹNIKI RENTOWNOŚCI	22
1.5.	AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	23
1.5.1.	LOKATY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ (LOKATY Z POZYCJI B AKTYWÓW)	24
1.6.	PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	25
1.6.1.	KAPITAŁY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ.....	26
1.6.2.	BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE	26
1.6.3.	REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE	26
1.7.	WYPŁACALNOŚĆ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	28
1.7.1.	POKRYCIE MARGINESU WYPŁACALNOŚCI ŚRODKAMI WŁASNYMI.....	29
1.7.2.	POKRYCIE KAPITAŁU GWARANCYJNEGO ŚRODKAMI WŁASNYMI	30
1.7.3.	POKRYCIE REZERW TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH AKTYWAMI SPEŁNIAJĄCYMI WARUNKI OKREŚLONE W USTAWIE	32
1.8.	REALIZACJA PLANÓW FINANSOWYCH ZA I PÓŁROCZE 2010 R.....	33
2.	DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ PION NADZORU UBEZPIECZENIOWO-EMERYTALNEGO	36
2.1.	DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT NADZORU SYSTEMOWEGO.....	36
2.2.	DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT MONITOROWANIA RYZYK	38

2.3. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT INSPEKCJI NORM I PROCEDUR.....	39
2.4. DZIAŁANIA PODJĘTE PRZEZ DEPARTAMENT UBEZPIECZENIOWEGO NADZORU FINANSOWEGO.....	43
ZAKOŃCZENIE	45
SPIS WYKRESÓW	46
SPIS TABEL	47

1. Analiza danych o sektorze ubezpieczeń i reasekuracji

1.1. Podmioty rynku ubezpieczeniowego

Na koniec II kwartału 2010 r. zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w Polsce posiadało 65 krajowych zakładów ubezpieczeń², w tym 31 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 34 zakłady ubezpieczeń majątkowych.

Wśród krajowych zakładów ubezpieczeń działalność ubezpieczeniową prowadziło 30 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 33 zakłady pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (w tym 1 zakład reasekuracji – PTR S.A.). Jeden zakład ubezpieczeń – WÜSTENROT ŻYCIE TU S.A. - znajduje się w dobrowolnej likwidacji, natomiast zakład ubezpieczeń **Medica Polska Ubezpieczenia Zdrowotne TU S.A.**, który zezwolenie na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej w Polsce otrzymał dnia 28 czerwca 2010 r., pierwszą polisę ubezpieczeniową wystawił w dniu 28 września 2010 r.

Pozostałe zmiany w liczbie podmiotów ubezpieczeniowych w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego:

- AIG POLSKA TU S.A. – cofnięcie zezwolenia na wniosek tego zakładu ubezpieczeń,
- HDI-Gerling Polska TU S.A. – połączenie z HDI Asekuracja TU S.A.,
- MONDIAL ASSISTANCE INTERNATIONAL AG. - w związku z przeniesieniem siedziby głównej spółki ze Szwajcarii do Francji w I półroczu 2010 r., przestał funkcjonować w Polsce jako oddział główny; zakład ten od końca lutego 2010 r. działa jako oddział na zasadach swobody zakładania przedsiębiorstw i podlega nadzorowi kraju macierzystego (Francji).

Oczekiwane zmiany w liczbie podmiotów ubezpieczeniowych w kolejnych miesiącach 2010 roku:

- TUV BEZPIECZNY DOM – w dniu 22 lipca 2010 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych Bezpieczny Dom podjęło uchwałę o rozwiązaniu i otwarciu likwidacji zakładu ubezpieczeń. Z dniem otwarcia likwidacji zmieniona została nazwa zakładu ubezpieczeń na Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Bezpieczny Dom w likwidacji.

1.2. Przychody zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji

1.2.1. Składka przypisana brutto

Składka przypisana brutto stanowi kwoty należne w trakcie okresu sprawozdawczego z tytułu zawartych umów, bez względu na to, czy kwoty te odnoszą się do całości lub części następnego okresu sprawozdawczego.

Składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń w II kwartale 2010 r. osiągnęła wartość 12,90 mld zł i była o 4,70% (0,64 mld zł) niższa niż w I kwartale 2010 r., kiedy to osiągnęła wartość 13,53 mld zł. Spadek składki przypisanej brutto miał miejsce zarówno w zakładach ubezpieczeń działu I jak i działu II.

W pierwszym półroczu 2010 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń wyniosła 26,43 mld zł i była o 6,39% (o 1,59 mld zł) wyższa niż w analogicznym okresie poprzedniego roku, kiedy to jej wartość wynosiła 24,85 mld zł.

W II kwartale 2010 r. wydano 1 zezwolenie na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej

W okresie I półrocza 2010 r. nastąpił wzrost składki przypisanej brutto

² Zakłady ubezpieczeń: zakłady ubezpieczeń działu I i działu II oraz zakład reasekuracji działu II.

Składka zakładów ubezpieczeń na życie (dział I)

W okresie II kwartału 2010 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń na życie wyniosła 7,42 mld zł (spadek o 3,52%, tj. o 0,27 mld zł w porównaniu z I kwartałem 2010 r.) i stanowiła 57,54% kwartalnej składki ogółem. Spadek składki przypisanej brutto w porównaniu z poprzednim kwartałem zanotowało 12 zakładów ubezpieczeń na życie.

W okresie I półrocza 2010 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń na życie wyniosła 15,12 mld zł, co stanowiło wzrost o 8,44% (o 1,18 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęła wartość 13,94 mld zł. Spadek składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. zanotowało 12 zakładów ubezpieczeń na życie. Najwyższy spadek składki wystąpił w przypadku: największych zakładów ubezpieczeń na życie i wynikał z mniejszego zainteresowania produktami o charakterze inwestycyjnym (tzw. produkty strukturyzowane, polisokaty), sprzedawanymi przez te zakłady ubezpieczeń we współpracy z instytucjami finansowymi.

W okresie I półrocza 2010 r. cztery grupy ubezpieczeń na życie (grupa 1, 3, 4 i 5) zanotowały wzrost wartości składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Największy pod względem wartości wzrost, o 0,80 mld zł, tj. o 27,28% (z 2,92 mld zł do 3,72 mld zł) zanotowano w grupie 3 (ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym). Natomiast w grupie 2 (ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci) wartość składki przypisanej brutto zmniejszyła się o 0,004 mld zł tj. o 6,46% (z 0,063 mld zł do 0,059 mld zł).

Składka zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (dział II)

Składka przypisana brutto w dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych zakładów ubezpieczeń osiągnęła w II kwartale 2010 r. wartość 5,48 mld zł. W porównaniu z wartością uzyskaną w I kwartale 2010 r. zanotowano spadek składki przypisanej brutto o 6,25%, czyli o 0,37 mld zł. Nominalny spadek wartości składki przypisanej brutto w stosunku do poprzedniego kwartału wystąpił w 17 zakładach ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych.

W okresie I półrocza 2010 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń osobowych i majątkowych wyniosła 11,32 mld zł, co stanowiło wzrost o 3,78% (o 0,41 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęła wartość 10,91 mld zł.

W okresie I półrocza 2010 r. na uwagę zasługuje znaczący wzrost wartości składki w grupie 8 (ubezpieczenia szkód spowodowane żywiołami) w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego o 0,09 mld zł tj. 6,66% (z 1,31 mld zł do 1,40 mld zł) oraz w grupie 13 (ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej) o 0,07 mld zł, tj. 11,16% (z 0,65 mld zł do 0,73 mld zł).

Ponadto warto zwrócić uwagę na stosunkowo niewielki, w świetle wysokiego (tj. 32,4%) udziału tej grupy ubezpieczeń w portfelu ubezpieczeń działu II, wzrost składki przypisanej w przypadku grupy 10 (OC komunikacyjne) – o 0,06 mld zł, tj. o 1,78% (z 3,61 mld zł do 3,67 mld zł). Należy jednak wskazać, że zakłady ubezpieczeń w I półroczu 2010 r. wprowadziły zmiany taryf składek, co w kolejnych okresach sprawozdawczych może wpłynąć na wartość przychodów z tytułu składek.

Spadek składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. miał miejsce w przypadku reasekuracji czynnej – o 0,03 mld zł, tj. 10,67% (z 0,28 mld zł do 0,25 mld zł), grupy 6 (ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej) – o 0,02 mld zł, tj. 19,02% (z 0,08 mld zł do 0,06 mld zł) oraz grupy 12 (ubezpieczenia OC za żeglugę morską i śródlądową) – o 6,74 mln zł, tj. 27,03% (z 24,93 mln zł do 18,19 mln zł).

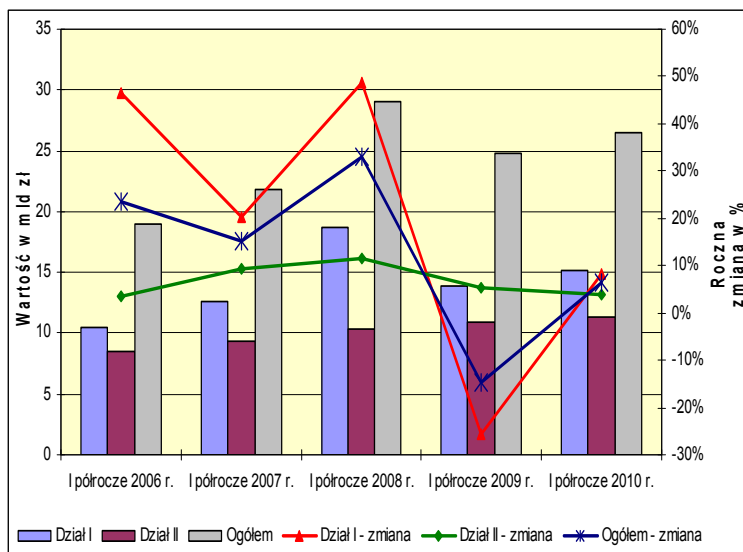
Większość zakładów ubezpieczeń na życie zanotowała wzrost składki przypisanej brutto

Znaczący wzrost składki przypisanej brutto w grupie 3

Większość zakładów ubezpieczeń majątkowych zanotowała wzrost składki przypisanej brutto

Wzrost składki przypisanej brutto największy w grupie 8 i 13

Wykres 1. Wartość składki przypisanej brutto oraz jej roczna zmiana w okresie I półrocza w latach 2006-2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.2.2. Struktura portfela ubezpieczeń³

Struktura składki przypisanej brutto działu I

W strukturze ubezpieczeń działu I za I półrocze 2010 r. przeważały ubezpieczenia na życie (grupa 1) stanowiące 60,32% składki przypisanej brutto działu I. Ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (grupa 3) stanowiły 24,62% łącznej składki. Kolejną pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5) stanowiące 14,17% składki. Udział ubezpieczeń posagowych (grupa 2), rentowych (grupa 4) oraz reasekuracji czynnej był nieznaczący i wynosił odpowiednio: 0,39%, 0,26% i 0,23% składki przypisanej brutto działu I.

W strukturze ubezpieczeń działu I nieznacznie przeważały ubezpieczenia na życie (grupa 1)

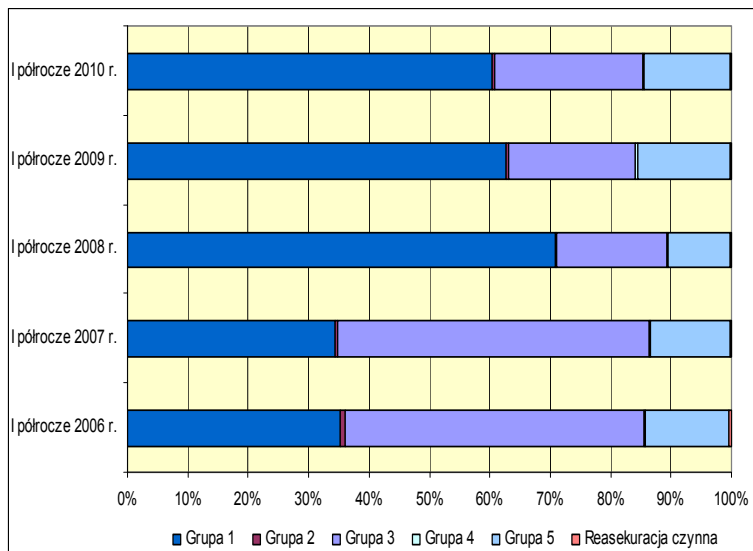
Analizując zmiany w strukturze składki przypisanej brutto w okresie I półrocza 2010 r. w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., można zauważyć spadek udziału ubezpieczeń na życie (grupa 1) o 2,41 p.p. (z 62,73%) oraz wzrost udziału ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (grupa 3) – o 3,64 p.p. (z 20,98%).

Powyższe dane wskazują, że w dalszym ciągu konkurencyjnymi w stosunku do ubezpieczeń związanych z UFK pozostają ubezpieczenia na życie i dożycie o charakterze oszczędnościowym tzw. polisolokaty oraz ubezpieczeniowe produkty strukturyzowane⁴.

³ Zjawiska, które miały wpływ na zmiany wartości składki dla poszczególnych grup ubezpieczeń, a w konsekwencji na ich udział w portfelu ubezpieczeń, zostały opisane w rozdziale dotyczącym składki ubezpieczeniowej zakładów ubezpieczeń.

⁴ Produkty strukturyzowane powstają najczęściej przez połączenie cech instrumentów klasycznych (np. obligacji) oraz instrumentów pochodnych (najczęściej opcji). Najbardziej rozpowszechnionymi produktami strukturyzowanymi są produkty z gwarancją ochrony kapitału, w których zyski zależą od inwestycji w instrumenty pochodne. Zakłady ubezpieczeń wykorzystują najczęściej produkty strukturyzowane emitowane przez podmioty działające na rynku finansowym, najczęściej banki lub towarzystwa funduszy inwestycyjnych.

Wykres 2. Struktura składki przypisanej brutto działu I w okresie I półrocza w latach 2006-2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Struktura składki przypisanej brutto działu I według sposobu zawarcia umowy

W strukturze składki przypisanej brutto z ubezpieczeń na życie w okresie I półrocza 2010 r. według sposobu zawarcia umowy przeważała składka z ubezpieczeń grupowych, która wyniosła 7,99 mld zł i stanowiła 53,01% składki ogółem działu I. W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego jej udział zwiększył się o 2,21 p.p. (z 50,80%), a wartość wzrosła o 13,18%, tj. o 0,93 mld zł (z 7,06 mld zł).

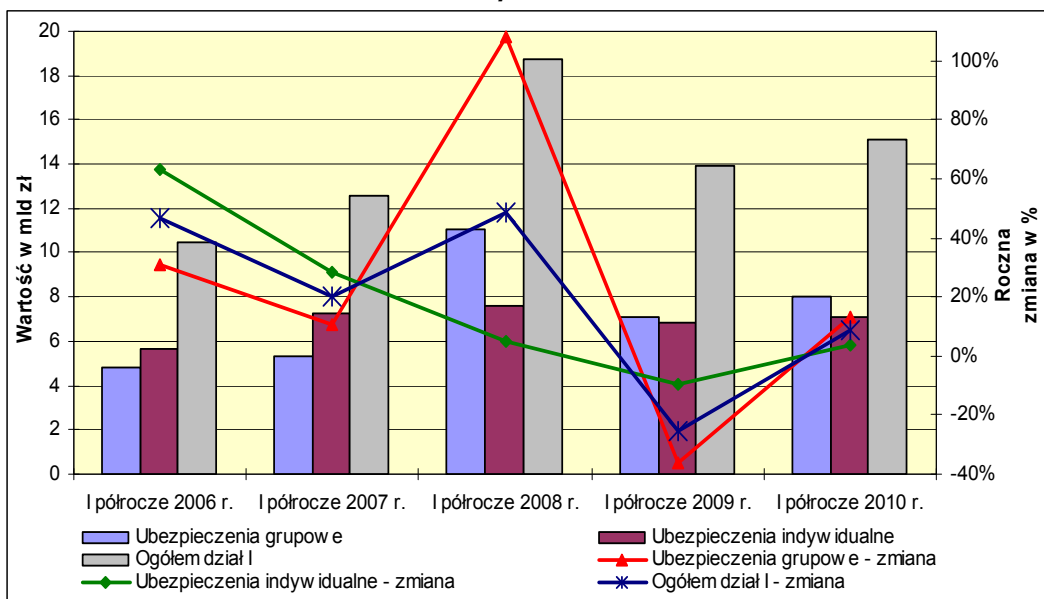
Najwięcej składki przypisanej brutto w okresie I półrocza 2010 r. z ubezpieczeń grupowych zostało pozyskane w grupie 1 (70,91% składki grupy), w której składka ta wyniosła 5,67 mld zł. W ramach grupy 5 składka przypisana brutto z ubezpieczeń grupowych stanowiła 19,84% (0,56 mld zł), a w grupie 3 – 9,19% (0,73 mld zł). W stosunku do I półrocza 2009 r. zmniejszył się udział składki przypisanej brutto z ubezpieczeń grupowych w grupie 5 (o 2,96 p.p., z 22,80%) oraz w grupie 1 (o 1,09 p.p., z 72,00%), zaś w przypadku grupy 3 odnotowano wzrost udziału o 4,05 p.p. (z 5,14%).

Składka przypisana brutto z ubezpieczeń indywidualnych w okresie I półrocza 2010 r. wyniosła 7,09 mld zł i wzrosła o 3,60%, tj. 0,25 mld zł (z 6,84 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. Udział składki z ubezpieczeń indywidualnych zmniejszył się z 49,20% (w okresie I półrocza 2009 r.) do 46,99% (w okresie I półrocza 2010 r.).

W strukturze składki przypisanej brutto z ubezpieczeń indywidualnych w okresie I półrocza 2010 r. 48,45% stanowiła składka w grupie 1 (wartość 3,45 mld zł), 42,15% składka w grupie 3 (wartość 2,99 mld zł) i 7,85% składka w grupie 5 (wartość 0,56 mld zł). W porównaniu z I półroczem 2009 r. odnotowano spadek składki z ubezpieczeń indywidualnych z grupy 1 (o 5,03 p.p., z 53,48%) oraz wzrost udziału tej składki z grupy 3 (o 4,71 p.p., z 37,44%).

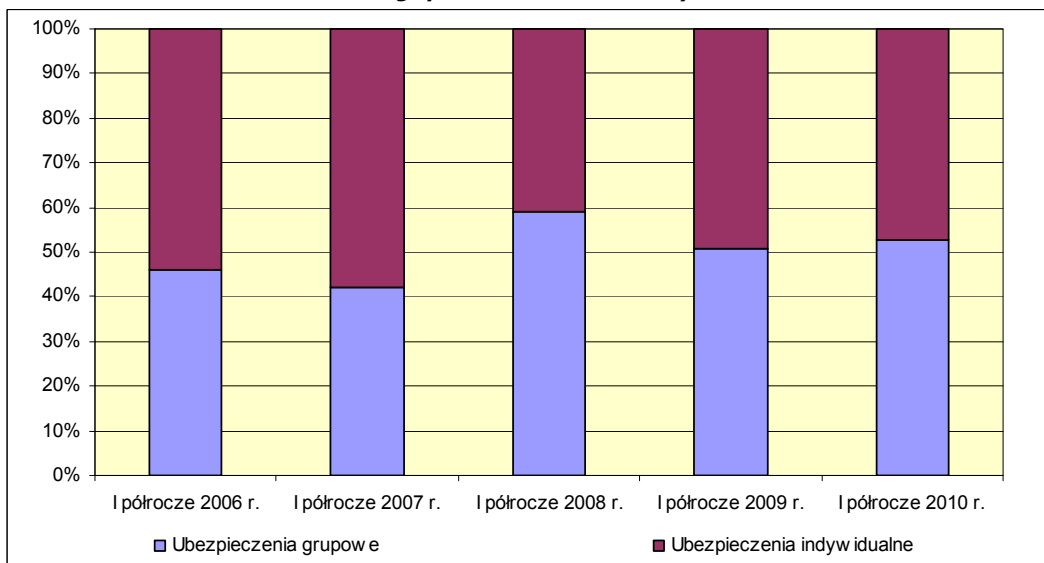
W strukturze składki przypisanej brutto z ubezpieczeń na życie przeważała składka z ubezpieczeń grupowych

Wykres 3. Wartość składki przypisanej brutto z ubezpieczeń grupowych i indywidualnych oraz jej roczna zmiana w okresie I półrocza w latach 2006-2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 4. Struktura składki przypisanej brutto działu I w okresie I półrocza w latach 2006-2010 według sposobu zawarcia umowy

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

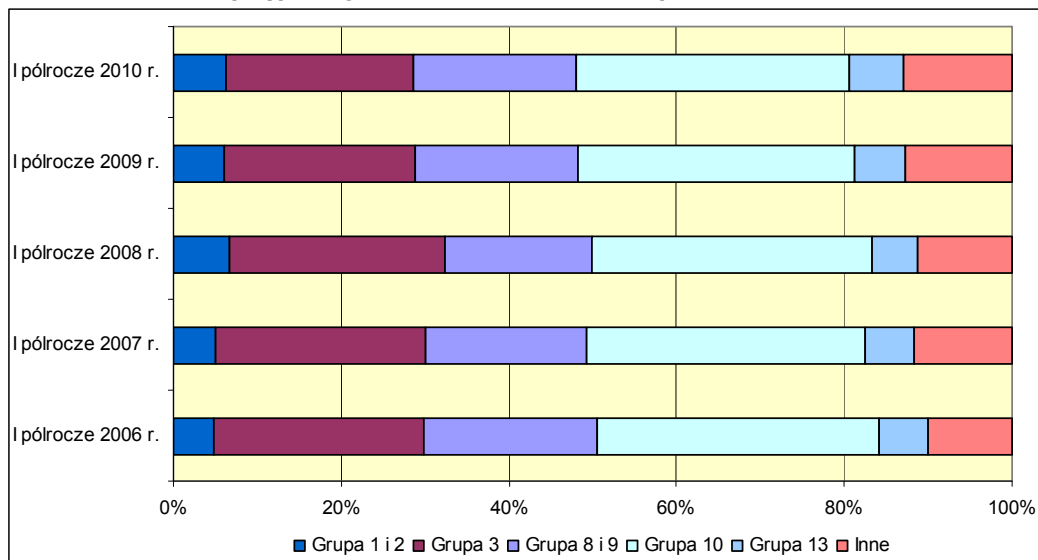
Struktura składki przypisanej brutto działu II

W strukturze pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych w okresie I półrocza 2010 r. dominowały ubezpieczenia komunikacyjne (grupa 3 i grupa 10) stanowiące łącznie 54,74% składki przypisanej brutto działu II, przy czym udział ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wynosił 32,44%, natomiast ubezpieczeń autocasco 22,30%. Drugą pozycję zajmowały ubezpieczenia majątkowe (grupa 8 i grupa 9), które stanowiły łącznie 19,54% składki. Na kolejnych miejscach znajdowały się ubezpieczenia OC o udziale 6,43%, ubezpieczenia finansowe (grupa 14-16) oraz ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 1 i grupa 2) o łącznym udziale w rynku wynoszącym odpowiednio 6,96% i 6,25%.

W strukturze ubezpieczeń osobowych i majątkowych dominowały ubezpieczenia komunikacyjne

Porównując strukturę rynku działy II w okresie I półrocza 2010 r. w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego należy wskazać na spadek udziału ubezpieczeń komunikacyjnych w rynku. Udział ubezpieczeń grupy 10 spadł z 33,07% do 32,44% (o 0,64 p.p.), zaś ubezpieczeń grupy 3 z 22,71% do 22,30% (o 0,41 p.p.). Natomiast warto zauważyć wzrost udziału ubezpieczeń ochrony prawnej (grupa 17), której udział zwiększył się z 0,36 % do 0,90% (o 0,53 p.p.). Jest to największy wzrost udziału w rynku działy II w okresie I półrocza 2010 r. w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. Zwiększenie udziału w rynku działy II nastąpiło również w przypadku grupy 13 (o 0,43 p.p., tj. z 6,00% do 6,43%).

Wykres 5. Struktura składki przypisanej brutto działy II w okresie I półrocza w latach 2006–2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

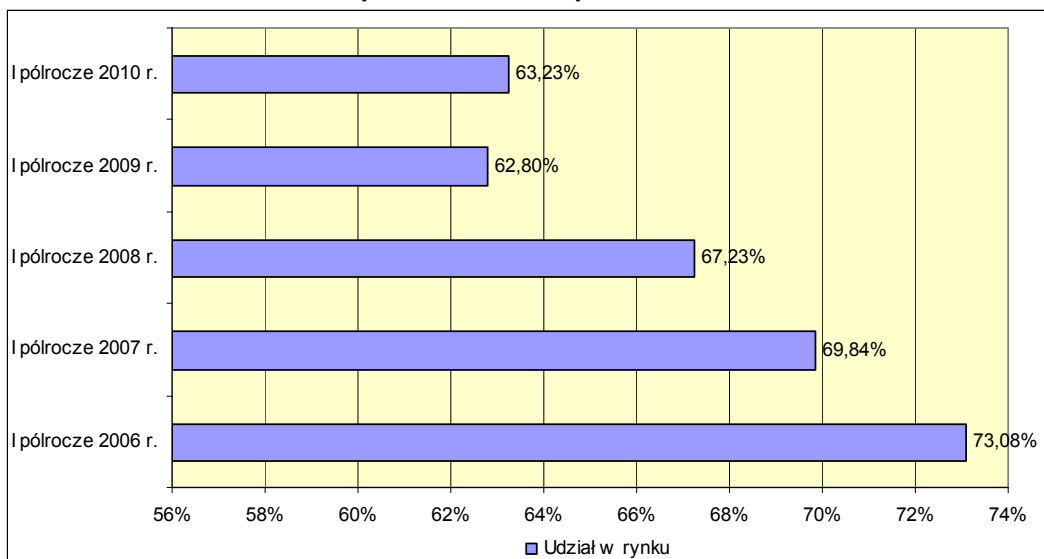
1.2.3. Koncentracja rynku ubezpieczeń

Polski rynek ubezpieczeń charakteryzuje się dość wysokim stopniem koncentracji, pomimo iż udział największych zakładów systematycznie się zmniejsza. Wyższy poziom koncentracji ma miejsce w dziale II. W okresie I półrocza 2010 r. udział w składce przypisanej brutto ogółem działy:

- trzech największych zakładów na życie wynosił 50,77%,
- pięciu największych zakładów na życie wynosił 63,23%,
- trzech największych zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych wynosił 54,72%,
- pięciu największych zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych wynosił 66,79%.

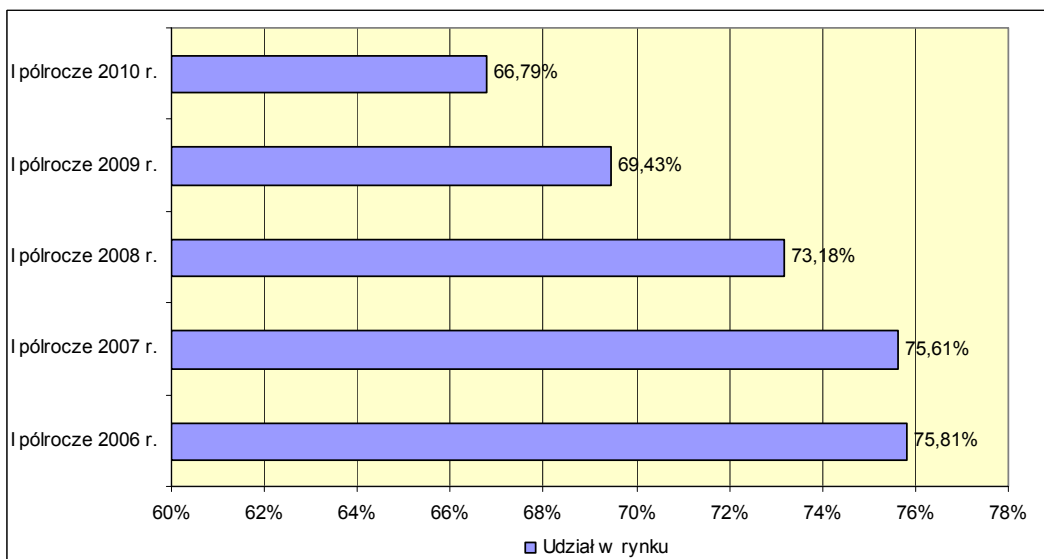
Polski rynek ubezpieczeń charakteryzuje się dość wysokim stopniem koncentracji

Wykres 6. Udział w rynku ubezpieczeń na życie 5 największych pod względem składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006–2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 7. Udział w rynku ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych 5 największych pod względem składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006–2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach składki przypisanej brutto w okresie I półrocza w latach 2009-2010 w podziale na dział I i dział II zostały przedstawione w poniższej tabeli.

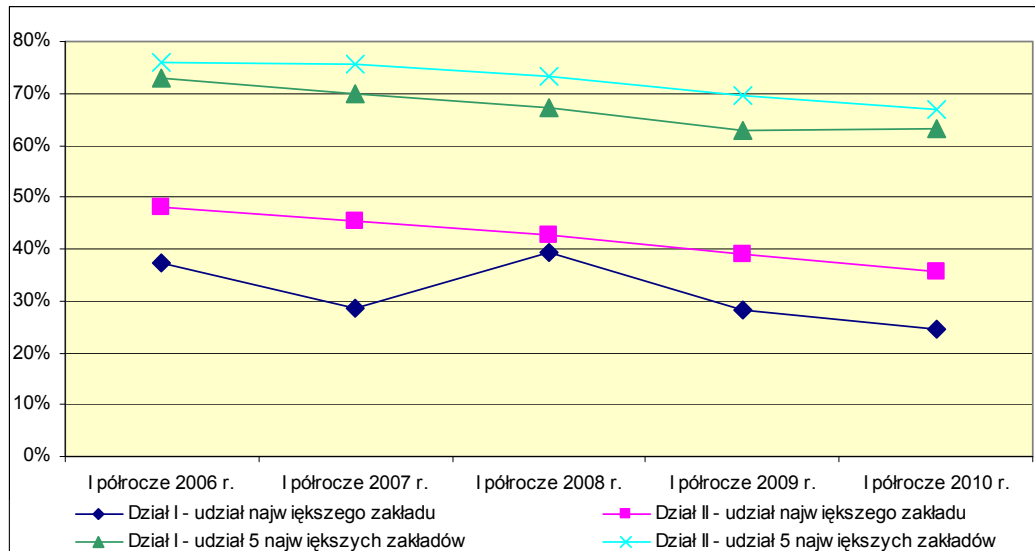
Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach w rynku (mierzone wielkością składki przypisanej brutto) w okresie I półrocza w latach 2009-2010

Lp.	Zakład ubezpieczeń	30.06.09	Zakład ubezpieczeń	30.06.10.
Dział I				
1	PZU ŻYCIE SA	28,11%	PZU ŻYCIE SA	24,63%
2	ING TUnŻ S.A	11,13%	TUnŻ EUROPA S.A.	18,06%
3	TUnŻ WARTA S.A.	9,36%	TUnŻ WARTA S.A.	8,09%
4	TUIr ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	7,11%	ING TUnŻ S.A.	6,69%
5	TUnŻ EUROPA S.A.	7,09%	TUIr ALLIANZ ŻYCIE POLSKA S.A.	5,77%
Razem		62,80%	Razem	63,23%
Dział II				

Lp.	Zakład ubezpieczeń	30.06.09	Zakład ubezpieczeń	30.06.10.
1	PZU SA	38,90%	PZU SA	35,73%
2	STU ERGO HESTIA S.A.	9,98%	STU ERGO HESTIA S.A.	10,25%
3	TUIR WARTA S.A.	9,39%	TUIR WARTA S.A.	8,74%
4	TUIR ALLIANZ POLSKA S.A.	7,33%	TUIR ALLIANZ POLSKA S.A.	7,61%
5	HDI ASEKURACJA TU S.A	3,83%	INTERRISK TU S.A.	4,46%
Razem		69,43%	Razem	66,79%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 8. Koncentracja rynku ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006–2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Koncentracja sektora ubezpieczeń na życie

W dziale ubezpieczeń na życie w okresie I półrocza 2010 r. nastąpił wzrost udziału 5 największych zakładów w rynku o 0,43 p.p. w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. (z 63,80% do 63,23%). Nastąpiła także zmiana kolejności zakładów ubezpieczeń znajdujących się na miejscach drugim, czwartym i piątym.

Zmniejszył się udział największego zakładu ubezpieczeń o 3,48 p.p. (z 28,11% do 24,63%) - przewaga tego zakładu nad kolejnym uległa znaczącemu spadkowi.

Koncentracja sektora ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W okresie I półrocza 2010 r. w dziale II zaobserwowano zmniejszenie udziału 5 największych zakładów ubezpieczeń w rynku o 2,64 p.p. w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku (z 69,43% do 66,79%), co związane jest przede wszystkim ze zmniejszeniem udziału w rynku największego zakładu ubezpieczeń.

Do pierwszej piątki „awans” uzyskał nowy zakład ubezpieczeń. Składka przypisana brutto największego zakładu ubezpieczeń spadła, ale nadal jest ponad 3,4-krotnie większa od składki zakładu zajmującego drugie miejsce.

1.2.4. Przychody z działalności lokacyjnej

Przychody z działalności lokacyjnej wszystkich zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza 2010 r. wyniosły 7,55 mld zł, co stanowiło spadek o 0,56% (tj. o 0,04 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęły wartość 7,59 mld zł. Związane jest to ze spadkiem przychodów z działalności lokacyjnej w dziale I o 33,10% (z 4,61 mld zł do 3,08 mld zł, tj. o 1,53 mld zł) stanowiącego głównie konsekwencję spadku wartości niezrealizowanych zysków z lokat w grupie 3 działu I (z 1,74 mld zł do 0,63 mld zł, tj. o 1,11 mld zł, 63,78%). W dziale II przychody z działalności lokacyjnej

W dziale ubezpieczeń na życie nastąpił wzrost udziału 5 największych zakładów ubezpieczeń na życie

W dziale II nastąpiło zmniejszenie udziału w rynku 5 największych zakładów ubezpieczeń

Niewielki spadek przychodów z działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń

Znaczący wzrost (prawie 27%) przychodów z działalności lokacyjnej z lokat

osiągnęły wartość 4,47 mld zł (wzrost z wartości 2,98 mld zł, tj. o 49,68% – o 1,48 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.).

Przychody z działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów w okresie I półrocza 2010 r. ogółem były wyższe o 26,94% (o 1,35 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. i wyniosły 6,36 mld zł (wzrost z wartości 5,01 mld zł), w tym 70,23% tych przychodów stanowiły przychody zakładów ubezpieczeń majątkowych i osobowych. Wartość przychodów zakładów ubezpieczeń działu I osiągnęła 1,89 mld zł, co oznacza spadek o 6,54%, czyli o 0,13 mld zł w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., kiedy to wyniosły 2,03 mld zł.

W strukturze przychodów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń ogółem dominują przychody z akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych (46,9%) oraz przychody z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (23,6%). Zauważalne są duże różnice pomiędzy strukturami przychodów w poszczególnych działach ubezpieczeń (co w dużej mierze związane jest ze strukturą lokat). W dziale I 34,8% przychodów pochodzi z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu, a 10,1% z lokat terminowych w instytucjach kredytowych. Przychody z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń działu II w 71,3% pochodziły z akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych, a jedynie 15,9% z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu.

1.3. Koszty działalności ubezpieczeniowej

1.3.1. Odszkodowania i świadczenia

Główną pozycję kosztów zakładów ubezpieczeń stanowiły koszty związane z wypłatą odszkodowań i świadczeń wynikających z umów ubezpieczenia. W okresie I półrocza 2010 r. zakłady ubezpieczeń wypłaciły w ujęciu brutto 19,41 mld zł odszkodowań i świadczeń wraz z kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów. Wartość ta spadła o 7,23%, czyli o 1,51 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to wyniosła 20,92 mld zł.

Świadczenia zakładów ubezpieczeń na życie

W dziale I w okresie I półrocza 2010 r. zostało wypłaconych 12,65 mld zł świadczeń brutto (65,16% łącznych świadczeń brutto sektora ubezpieczeń), czyli o 15,51% (o 2,31 mld zł) mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego (spadek z wartości 14,97 mld zł). Na spadek wartości świadczeń miały wpływ głównie o 18,74% (o 2,22 mld zł) niższe wypłaty świadczeń w ramach grupy 1 - ubezpieczenia na życie (spadek wartości z 11,83 mld zł do 9,61 mld zł), co związane jest z mniejszą realizacją z produktów inwestycyjnych. Spadek świadczeń wypłaconych brutto w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. wykazało 13 zakładów ubezpieczeń, a 4 zakłady ubezpieczeń wykazało wzrost powyżej 100%.

Odszkodowania i świadczenia zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W dziale II odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w okresie I półrocza 2010 r. wyniosły 6,76 mld zł i w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. wzrosły o 13,59%, tj. o 0,81 mld zł (wzrost z 5,95 mld zł). Większość zakładów ubezpieczeń odnotowała wzrost wypłaconych odszkodowań i świadczeń (jedynie 9 zakładów zanotowało spadki). Wzrost ten ponad 3,5-krotnie przekracza zmianę składki przypisanej brutto, ale relacja ta kształtuje się na znacznie niższym poziomie niż jeszcze w I kwartale 2010 r.

Na wzrost odszkodowań i świadczeń w dziale II wpływ miały wpływ odszkodowania i świadczenia wypłacone w związku z ubezpieczeniami majątkowymi szkód spowodowanych przez żywioły (w I półroczu 2010 r. dotyczyło to przede wszystkim skutków powodzi w maju i czerwcu 2010 r. oraz opadów śniegu w I kwartale br.), z tytułu szkód komunikacyjnych (wzrost cen części zamiennych, wzrost kosztów

Zakłady ubezpieczeń wypłaciły o ponad 7% wyższą wartość odszkodowań i świadczeń brutto

Zakłady ubezpieczeń na życie wypłaciły o ponad 15% wyższą wartość odszkodowań i świadczeń brutto

W dziale II odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto zwiększyły się o ponad 13%

robocizny, wzrost świadczeń za szkody osobowe), oraz szkód wynikłych z umów ubezpieczenia kredytu.

Szacunkowe dane dotyczące szkód zgłoszonych do zakładów ubezpieczeń w związku z powodzią na dzień 1 lipca 2010 r. wynosiły:

- liczba szkód zgłoszonych – 188 982 sztuk,
- wartość wypłaconych odszkodowań brutto (bez udziału reasekuracji) – 128,8 mln zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 118,3 mln zł),
- wartość rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto (bez udziału reasekuracji) w związku ze zgłoszonymi już szkodami – 906,9 mln zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 304,2 mln zł),
- łączna wartość szacowanych przez zakłady ubezpieczeń zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczenia – 1 035,7 mln zł (po uwzględnieniu reasekuracji – 422,4 mln zł),
- średnia wartość szkody brutto (bez udziału reasekuracji) – 5,48 tys. zł, średnia wartość szkody na udziale własnym (po uwzględnieniu reasekuracji) – 2,24 tys. zł.

Udział reasekuratorów w szacowanych szkodach wynosił 59%.

Należy pamiętać, że nie wszystkie szkody spowodowane przez powódzie w maju i czerwcu zostały zgłoszone i rozliczone w I półroczu. Efekt tych szkód, wzmocniony dodatkowo przez szkody spowodowane powodziami w sierpniu i wrześniu, jest widoczny w kolejnych kwartałach 2010 r⁵.

Ponadto należy zauważyć, że po dniu 30 czerwca 2010 r. miały miejsce zdarzenia (np. upadłości biur podróży), które mogą w znaczący sposób wpłynąć na wartość wypłacanych odszkodowań przez niektóre zakłady ubezpieczeń.

Wskaźnik szkodowości na udziale własnym wskazuje jaką część składki zarobionej zakład ubezpieczeń przeznaczają na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia. Wskaźnik szkodowości na udziale własnym działu II w okresie I półrocza 2010 r. wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. z 64,53% do 75,58%, tj. o 11,05 p.p. Oznacza to, iż zakłady ubezpieczeń przeznaczyły na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia ponad 75% składki zarobionej na udziale własnym. Najwyższą szkodowością w okresie I półrocza 2010 r. charakteryzowały się: grupa 6 – ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej (132,25%), grupa 8 – ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami (115,17%), grupa 10 – ubezpieczenia OC komunikacyjne (86,49%) oraz grupa 3 – ubezpieczenia AC komunikacyjne (82,11%).

1.3.2. Koszty działalności ubezpieczeniowej

Znaczącą pozycję wśród wydatków zakładów ubezpieczeń zajmują koszty działalności ubezpieczeniowej, które obejmują koszty akwizycji oraz koszty administracyjne.

Koszty akwizycji obejmują m.in. wszelkie koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia (np. prowizje agencyjne, koszty badań lekarskich, koszty ekspertyz). Obejmują również płacone cedentom prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach. W okresie I półrocza 2010 r. koszty akwizycji w zakładach ubezpieczeń ogółem osiągnęły kwotę 4,08 mld zł i były wyższe o 6,73% (tj. 0,26 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., kiedy to wyniosły 3,82 mld zł. Koszty akwizycji łącznie

Koszty działalności ubezpieczeniowej (obejmujące koszty akwizycji i koszty administracyjne) zwiększyły się o ponad 5%

⁵ Dane nt. skutków powodzi według stanu na dzień 30 września 2010 r. przedstawiono w załączniku nr 1 do raportu.

stanowiły 15,44% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń. Koszty akwizycji w dziale I wyniosły 1,89 mld zł (wzrost o 2,46%, tj. o 0,05 mld zł w porównaniu z I półroczem 2009 r.). W dziale II koszty te wyniosły 2,19 mld zł (wzrost o 10,73%, tj. o 0,21 mld zł).

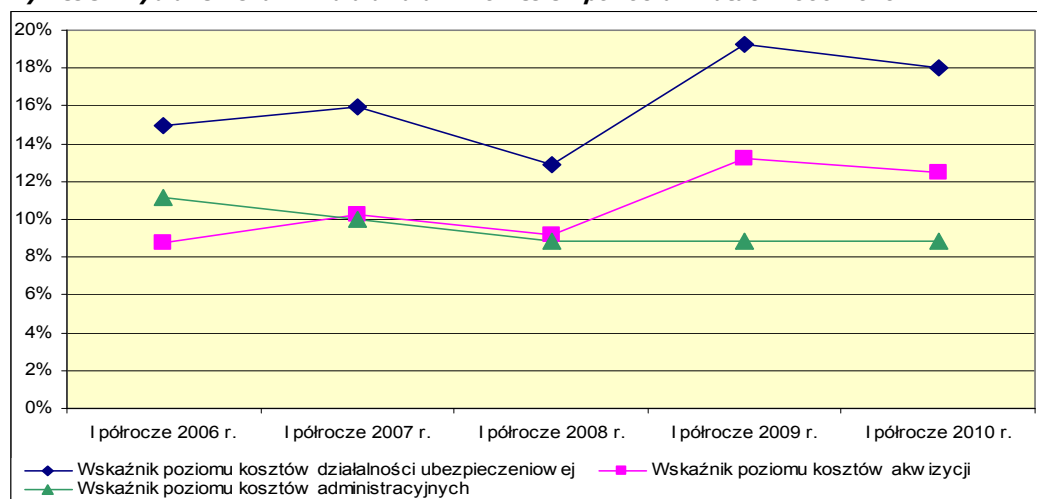
Koszty administracyjne obejmują koszty zarządu i administracji oraz ogólne koszty dotyczące działalności ubezpieczeniowej, takie jak: koszty utrzymania biur, koszty usług obcych, wynagrodzenia, koszty zużycia energii, itp. Koszty administracyjne sektora ubezpieczeń w okresie I półrocza 2010 r. wyniosły 1,78 mld zł (wzrost o 1,66%, tj. o 0,03 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.), w tym 0,78 mld zł w dziale I oraz 1,00 mld zł w dziale II. Koszty te ogółem stanowiły 6,72% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń.

Łącznie koszty administracyjne i akwizycji wyniosły w okresie I półrocza 2010 r. 5,86 mld zł i wzrosły w porównaniu z I kwartałem 2009 r. o 5,14%, tj. o 0,29 mld zł (wzrost z wartości 5,57 mld zł).

W okresie I półrocza 2010 r. koszty działalności ubezpieczeniowej, po uwzględnieniu otrzymanych prowizji reasekuracyjnych, osiągnęły wartość 5,60 mld zł, co stanowiło wzrost o 5,38%, tj. o 0,29 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. (wzrost z wartości 5,32 mld zł). Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości około 23 zł z każdych 100 zł składki przypisanej na udziale własnym, przy czym w ubezpieczeniach na życie około 18 zł, natomiast w ubezpieczeniach pozostałych osobowych i majątkowych około 30 zł.

Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości około 23 zł z każdych 100 zł składki

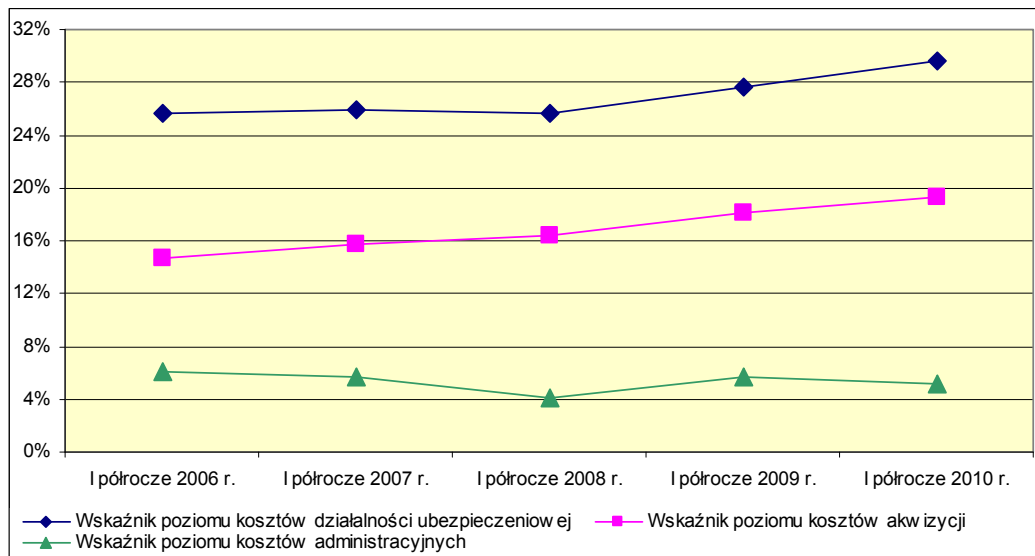
Wykres 9. Wybrane wskaźniki dla działu I w okresie I półrocza w latach 2006-2010⁶

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

⁶ Wskaźniki przedstawiające stosunek kosztów akwizycji do składki przypisanej brutto, kosztów administracyjnych do składki przypisanej brutto oraz kosztów działalności ubezpieczeniowej do składki przypisanej na udziale własnym.

Wykres 10. Wybrane wskaźniki dla działu II w okresie I półrocza w latach 2006-2010⁷

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.3.3. Koszty działalności lokacyjnej

Koszty działalności lokacyjnej wszystkich zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza 2010 r. wyniosły 1,24 mld zł, co stanowiło spadek o 37,40% (tj. o 0,74 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., kiedy to osiągnęły wartość 1,98 mld zł.

W dziale I koszty te osiągnęły 0,94 mld zł (spadek z wartości 1,44 mld zł, tj. o 34,63% - o 0,50 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.), a w dziale II wyniosły 0,30 mld zł (spadek o 44,87%, tj. o 0,24 mld zł). Spadek kosztów działalności lokacyjnej w dziale I związany jest przede wszystkim ze spadkiem wyniku ujemnego z realizacji lokat oraz zmniejszeniem niezrealizowanych strat na lokatach.

Koszty działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów w okresie I półrocza 2010 r. ogółem były niższe o 34,22% (o 0,33 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. i wyniosły 0,63 mld zł (spadek z 0,95 mld zł). Koszty działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń działu I osiągnęły w okresie I półrocza 2010 r. wartość 0,33 mld zł. W porównaniu z wartością uzyskaną w analogicznym okresie roku poprzedniego zanotowano spadek tych kosztów o 20,60%, czyli o 0,09 mld zł (spadek z wartości 0,42 mld zł).

W strukturze kosztów działalności lokacyjnej ogółem dominują nie zrealizowane straty na lokatach, które stanowiły 66,7% kosztów (w I półroczu 2009 r. 52,1%). Wynik ujemny z realizacji lokat stanowił 23,7% kosztów.

Rozpatrując z kolei strukturę kosztów działalności lokacyjnej wg rodzajów lokat (jedynie lokat z pozycji B aktywów), zauważamy, że w kosztach tych dominują koszty związane z akcjami i udziałami (zarówno w jednostkach podporządkowanych, jak i pozostałych) stanowiące prawie 50% kosztów. 26,15% kosztów, to koszty związane z instrumentami pochodnymi. Mimo największego udziału w portfelu lokat, koszty związane z dłużnymi papierami wartościowymi i innymi papierami wartościowymi o stałej kwocie dochodu stanowią jedynie 15,70% łącznych kosztów.

Struktury kosztów działalności lokacyjnej poszczególnych działów ubezpieczeń są zbliżone, jednak, zgodnie ze strukturą lokat, w przypadku zakładów ubezpieczeń działu II

Koszty działalności lokacyjnej zanotowały spadek o ponad 37%

⁷ J.w.

dominują koszty związane z akcjami i udziałami w jednostkach podporządkowanych, natomiast w dziale I z akcji i udziałów w pozostałych jednostkach.

1.4. Wyniki zakładów ubezpieczeń

Wynik finansowy stanowi podstawowy element oceny efektywności i rentowności działania zakładu ubezpieczeń. Wynik finansowy, obok wysokości kapitałów oraz skali podejmowanego ryzyka, determinuje bezpieczeństwo zakładu ubezpieczeń. Zysk pozwala m.in. rozwijać działalność zakładu ubezpieczeń oraz zwiększać skalę jego działalności.

Elementem wyniku finansowego jest wynik techniczny. Wynik techniczny liczony jest z podstawowej działalności zakładu ubezpieczeń, a na jego wysokość wpływają przychody ze składek, kwalifikowane przychody z działalności lokacyjnej, wypłacone odszkodowania i świadczenia, zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz koszty działalności ubezpieczeniowej i pozostałe koszty techniczne.

1.4.1. Wynik techniczny

W okresie I półrocza 2010 r. odnotowano zysk techniczny sektora ubezpieczeń na poziomie 1,02 mld zł (spadek o 62,36%, tj. o 1,69 mld zł w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego). W okresie tym w dziale ubezpieczeń na życie zysk techniczny wyniósł 1,81 mld zł (spadek o 27,42%, tj. o 0,68 mld zł), a w dziale ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych wystąpiła strata techniczna na poziomie 0,79 mld zł (spadek o 1,00 mld zł) i rozpatrując wyniki zakładów w I półroczach poszczególnych lat, była to największa strata techniczna w historii.

Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń na życie

W okresie I półrocza 2010 r. dodatni wynik techniczny został wypracowany we wszystkich grupach ubezpieczeń na życie. Największy zysk techniczny, w wysokości 0,75 mld zł, odnotowano w grupie 1, a w następnej kolejności w grupie 3, w której wyniósł on 0,72 mld zł.

Zmniejszenie zysku technicznego zakładów ubezpieczeń na życie w dużej mierze wynikało ze spadku wyniku w ubezpieczeniach grupy 1, co wynikało głównie ze wzrostu zmiany stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie na udziale własnym.

Wśród zakładów ubezpieczeń na życie dodatni wynik techniczny za I półrocze 2010 r. na łączną kwotę 1,85 mld zł osiągnęły 23 zakłady ubezpieczeń. Stratę techniczną wynoszącą łącznie 0,04 mld zł wykazało 7 zakładów ubezpieczeń na życie.

Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W dziale II na 9 grup ubezpieczeń, w których wykazano dodatni wynik techniczny, najbardziej rentowne okazały się ubezpieczenia grupy 1 (ubezpieczenia wypadkowe), w której zysk techniczny wyniósł 0,18 mld zł. Spadek wyniku technicznego w dziale II związany był przede wszystkim z wykazaniem straty technicznej w ubezpieczeniach szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8) w wysokości 0,54 mld zł (za I półrocze 2009 r. uzyskano zysk techniczny w wysokości 0,02 mld zł) oraz powiększeniem straty technicznej w ubezpieczeniach komunikacyjnych (wzrost z 0,25 mld zł do 0,52 mld zł, tj. o 0,27 mld zł). Do głównych przyczyn pogorszenia wyniku technicznego w ubezpieczeniach szkód spowodowanych żywiołami (grupa 8) należy zaliczyć głównie wzrost odszkodowań i świadczeń wypłaconych w związku zalegającymi opadami śniegu w I kwartale 2010 r. oraz skutki powodzi w maju i czerwcu 2010 r. Natomiast na istotne pogorszenie wyniku technicznego w ubezpieczeniach komunikacyjnych ma wpływ poniesienie straty technicznej w ubezpieczeniach grupy 3 (AC), podczas gdy w analogicznym okresie roku ubiegłego w grupie 3 odnotowany był zysk techniczny. W ubezpieczeniach grupy 10 (OC komunikacyjne) nastąpiło zmniejszenie – w porównaniu

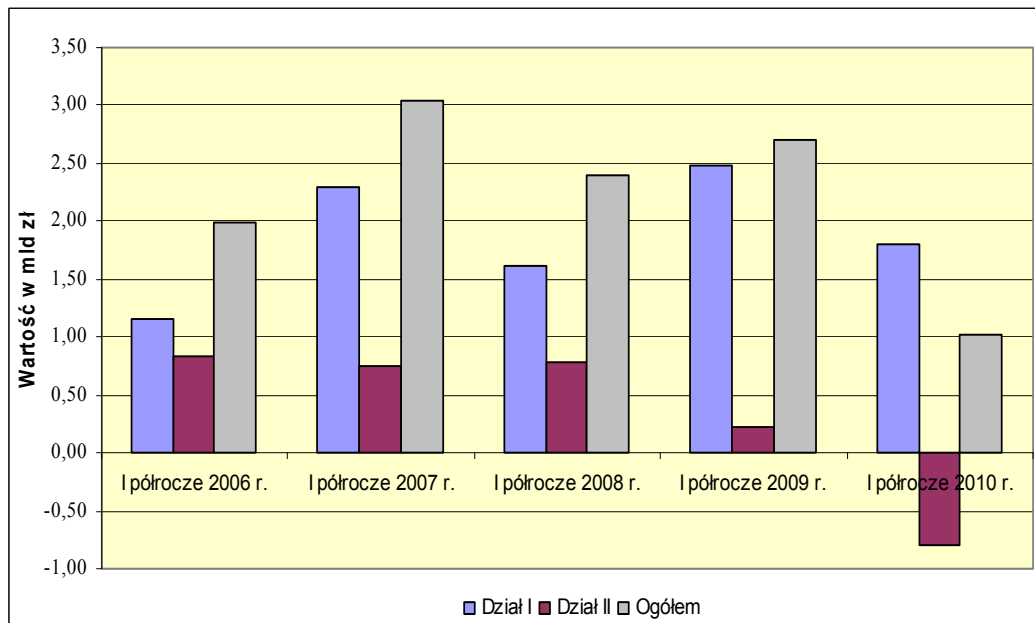
Spadek wyniku technicznego w dziale I wynika ze spadku wyniku w grupie 1

W dziale II wystąpiła strata techniczna wynikająca głównie ze straty technicznej w grupie 8

z analogicznym okresem roku ubiegłego - straty technicznej. Powyższe związane jest z wprowadzeniem zmian w zakresie taryfikacji składek ubezpieczeniowych (w I półroczu 2010 r. wprowadzono 23 zmiany taryf w ubezpieczeniach grupy 10), w tym przez zakłady ubezpieczeń o największym udziale w przedmiotowej grupie ubezpieczeń⁸.

W dziale II dodatni wynik techniczny za I półrocze 2010 r. osiągnęło 8 zakładów ubezpieczeń i w porównaniu z I półroczem 2009 r. liczba zakładów osiągających zysk spadła o 6. Łączna suma zysków technicznych tych zakładów ubezpieczeń wyniosła 0,09 mld zł. Łączna strata techniczna 25 zakładów ubezpieczeń działu II wyniosła 0,88 mld zł.

Wykres 11. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006–2010

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.4.2. Wynik z działalności lokacyjnej

Należy zauważyć, że w przypadku zakładów ubezpieczeń na życie działalność lokacyjna jest ujęta w technicznym rachunku ubezpieczeń, więc omawiany powyżej wynik techniczny tego działu, prezentuje zarówno wynik z działalności ubezpieczeniowej, jak i lokacyjnej.

Zakłady ubezpieczeń na działalności lokacyjnej zarobiły w I półroczu 2010 r. 6,31 mld zł. (w analogicznym okresie roku poprzedniego 5,61 mld zł. czyli o 0,70 mld zł. mniej). Zakłady ubezpieczeń na życie zarobiły o 32,41% mniej niż w I półroczu 2009 r. (2,14 mld zł), z kolei zakłady ubezpieczeń działu II wykazały z działalności lokacyjnej zysk większy o 70,37% (4,17 mld zł).

⁸ Do dnia 20 października 2010 r. zakłady ubezpieczeń poinformowały organ nadzoru łącznie o 34 zmianach taryf składek w ubezpieczeniach OC komunikacyjnego wprowadzonych w 2010 r.

Tabela 2. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mld zł)

Wyszczególnienie	Dział I				Dział II			
	06.09	06.10	Zmiana	Zmiana w %	06.09	06.10	Zmiana	Zmiana w %
Wynik z działalności lokacyjnej (ogółem)	3,17	2,14	-1,03	-32,41	2,45	4,17	1,72	70,37
Przychody z działalności lokacyjnej (ogółem)	4,61	3,08	-1,53	-33,10	2,98	4,47	1,48	49,68
I. Przychody z lokat	2,86	2,45	-0,41	-14,42	2,78	4,30	1,52	54,90
1. Przychody z lokat w nieruchomości	0,00	0,00	0,00	2170,25	0,01	0,01	0,00	-9,62
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	0,26	0,35	0,09	35,30	1,45	3,18	1,73	118,93
2.1. z udziałów i akcji	0,26	0,35	0,09	35,19	1,45	3,18	1,73	119,08
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0,00	0,00	0,00	138,05	0,00	0,00	0,00	-1,79
2.3. z pozostałych lokat	0,00	0,00	0,00	-100,00	0,00	0,00	0,00	-100,00
3. Przychody z innych lokat finansowych	1,69	1,45	-0,25	-14,55	1,01	0,80	-0,22	-21,35
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	0,03	0,05	0,02	71,09	0,01	0,02	0,01	157,57
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	1,16	1,07	-0,08	-7,25	0,90	0,71	-0,19	-20,91
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	0,50	0,31	-0,18	-37,14	0,07	0,03	-0,04	-53,46
3.4. z pozostałych lokat	0,01	0,02	0,00	10,23	0,03	0,04	0,00	2,69
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	0,00	0,04	0,03	912,78	0,17	0,06	-0,11	-63,12
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	0,90	0,61	-0,29	-32,38	0,13	0,25	0,12	93,55
II. Nie zrealizowane zyski z lokat	1,74	0,63	-1,11	-63,78	0,21	0,16	-0,04	-20,42
Koszty działalności lokacyjnej (ogółem)	1,44	0,94	-0,50	-34,63	0,54	0,30	-0,24	-44,87
I. Koszty działalności lokacyjnej	0,58	0,28	-0,30	-51,48	0,37	0,13	-0,24	-64,28
1. Koszty utrzymania nieruchomości	0,00	0,00	0,00	-62,18	0,00	0,00	0,00	3,52
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	0,03	0,05	0,02	63,03	0,04	0,04	0,00	-4,12
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	0,03	0,02	-0,02	-47,28	0,12	0,01	-0,11	-89,92
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	0,51	0,21	-0,30	-58,14	0,21	0,08	-0,13	-61,99
II. Nie zrealizowane straty na lokatach	0,87	0,66	-0,20	-23,42	0,16	0,16	0,00	-0,66

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.4.3. Wynik finansowy

Wynik finansowy netto sektora ubezpieczeń w okresie I półrocza 2010 r. wyniósł 5,00 mld zł i zwiększył się o 9,90%, tj. o 0,45 mld zł w stosunku do analogicznego okresu 2009 r., kiedy to osiągnął 4,55 mld zł. Wynik finansowy netto działu I wyniósł 1,89 mld zł i w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku zmniejszył się o 17,77%, tj. o 0,41 mld zł (wówczas jego wartość wynosiła 2,30 mld zł). W dziale II wynik finansowy netto osiągnął wartość 3,11 mld zł. i był najwyższy w historii (patrz na wyniki sektora w I półroczach poszczególnych lat). W odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego, kiedy to jego wartość wynosiła 2,25 mld zł, zanotował on wzrost o 38,20%, tj. o 0,86 mld zł.

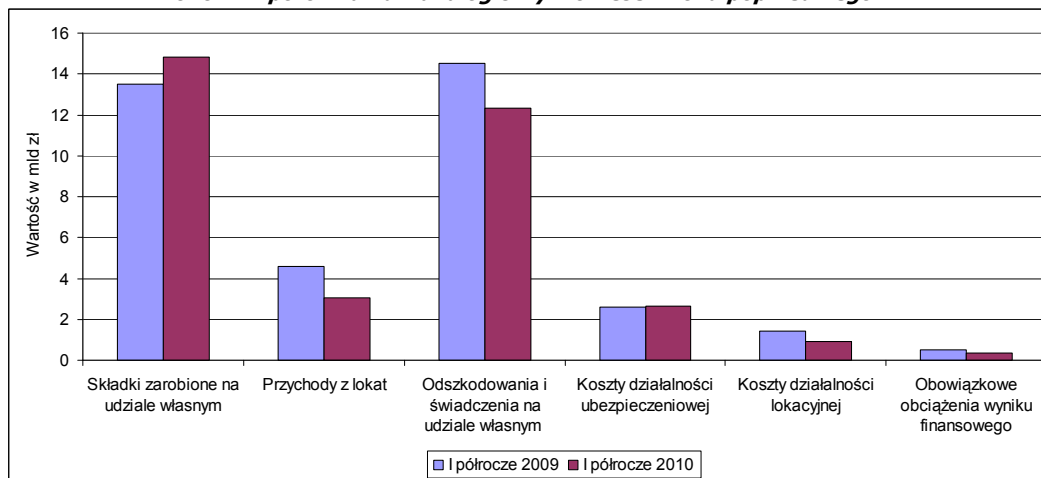
Sektor ubezpieczeń wykazał wyższy zysk finansowy. Wynikało to z największego zysku finansowego w dziale II

Tabela 3. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale I za I półrocze w latach 2009-2010

Wyszczególnienie	Wartość (w mln zł)		Zmiana	
	30.06.09	30.06.10	w mln zł	w %
Przychody ogółem	18 333,74	18 129,98	-203,76	-1,11%
Składki zarobione na udziale własnym	13 493,73	14 813,15	1 319,42	9,78%
Przychody z lokat	4 607,06	3 082,06	-1 525,00	-33,10%
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	139,39	155,02	15,64	11,22%
Pozostałe przychody operacyjne	93,56	79,74	-13,82	-14,77%
Zyski nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	-
Koszty ogółem	16 034,19	16 239,06	204,87	1,28%
Odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw	14 525,05	12 336,51	-2 188,54	-15,07%
Zmiany stanu innych rezerw techniczno – ubezpieczeniowych	-3 271,99	-280,85	2 991,14	-91,42%
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	16,32	30,84	14,51	88,91%
Koszty działalności ubezpieczeniowej	2 609,94	2 648,52	38,58	1,48%
Koszty działalności lokacyjnej	1 441,89	942,60	-499,28	-34,63%
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	125,44	125,68	0,24	0,19%
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0,00	0,00	0,00	-
Pozostałe koszty operacyjne	74,63	54,06	-20,57	-27,57%
Straty nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	-
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	512,90	381,70	-131,20	-25,58%
Wynik finansowy netto	2 299,55	1 890,92	-408,63	-17,77%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 12. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale I w okresie I półrocza 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

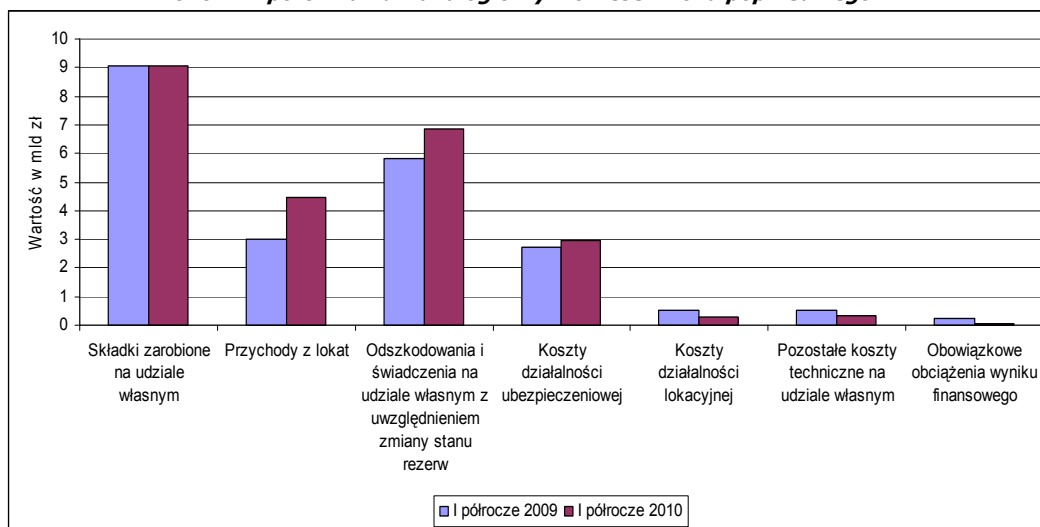
W dziale I na wynik finansowy I półrocza 2010 r., w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, wpłynął przede wszystkim: wzrost składki, zmniejszenie przychodów z lokat, zmniejszenie świadczeń wypłaconych brutto oraz zwiększenie zmiany stanu rezerwy w ubezpieczeniach na życie. Inne pozycje rachunków wyniku pozostały na podobnym poziomie.

Tabela 4. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale II za I półrocze w latach 2009-2010

Wyszczególnienie	Wartość (w mln zł)		Zmiana	
	30.06.09	30.06.10	w mln zł	w %
Przychody ogółem	12 212,50	13 745,05	1 532,54	12,55%
Składki zarobione na udziale własnym	9 043,92	9 052,81	8,89	0,10%
Przychody z lokat	2 983,67	4 465,97	1 482,30	49,68%
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	78,14	113,45	35,32	45,20%
Pozostałe przychody operacyjne	106,76	112,81	6,05	5,67%
Zyski nadzwyczajne	0,02	0,00	-0,02	-82,81%
Koszty ogółem	9 964,90	10 638,76	673,86	6,76%
Odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw	5 835,79	6 841,89	1 006,11	17,24%
Zmiany stanu innych rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	-2,23	2,22	4,45	-199,67%
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	21,82	12,45	-9,38	-42,97%
Koszty działalności ubezpieczeniowej	2 707,62	2 955,28	247,66	9,15%
Koszty działalności lokacyjnej	535,71	295,36	-240,36	-44,87%
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	519,82	322,04	-197,79	-38,05%
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0,00	0,00	0,00	-
Pozostałe koszty operacyjne	105,66	162,00	56,34	53,32%
Straty nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	-
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	240,70	47,53	-193,17	-80,25%
Wynik finansowy netto	2 247,60	3 106,29	858,68	38,20%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 13. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale II w okresie I półrocza 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W dziale II na zmianę wyniku finansowego w I półroczu 2010 r., w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, wpłynął głównie wzrost wartości przychodów z lokat oraz wzrost odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto.

1.4.4. Wskaźniki rentowności

Wskaźniki rentowności obrazują relacje zachodzące pomiędzy wynikami finansowymi zakładu ubezpieczeń w odniesieniu do różnych kategorii ekonomicznych, mają więc za zadanie ocenę zysku osiągniętego z poniesionych nakładów. Wskaźniki rentowności określają wielkość wyniku finansowego brutto lub netto przypadającą na jednostkę zaangażowanych w zakładzie ubezpieczeń kapitałów własnych, aktywów ogółem czy składki przypisanej brutto. W przypadku odnotowanego zysku określają stopę

zwrotu ze środków będących w dyspozycji zakładu ubezpieczeń bądź z działalności ubezpieczeniowej.

- **Wskaźnik rentowności sprzedaży netto** informuje o udziale wyniku finansowego netto w wartości składki przypisanej brutto. Wskazuje, ile złotych zysku generuje jedna złotówka składki przypisanej brutto. W okresie I półrocza 2010 r. 100 zł składki przypisanej brutto przyniosło dla całego sektora około 18,91 zł zysku, przy czym w dziale I 12,51 zł, a w dziale II 27,45 zł, podczas gdy w analogicznym okresie 2009 r. 18,30 zł (ogółem), 16,50 zł w dziale I oraz 20,61 zł w dziale II.
- **Wskaźnik rentowności kapitałów (ROE)** w okresie I półrocza 2010 r. kształtował się na poziomie 18,52% dla całego sektora (wzrost z 11,93%, tj. o 6,59 p.p. w stosunku do I półrocza 2009 r.), podczas gdy w dziale I wyniósł 16,67% (spadek z 19,87%, tj. o 3,20 p.p.) oraz 19,86% w dziale II (wzrost z 8,47%, tj. o 11,39 p.p.).
- **Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)** w okresie I półrocza 2010 r. kształtował się na poziomie 3,70% dla sektora ubezpieczeń ogółem (wzrost z 3,24%, tj. o 0,46 p.p. w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.), 2,19% w dziale I (spadek z 2,74%, tj. o 0,56 p.p.) oraz 6,37% w dziale II (wzrost z 3,98%, tj. o 2,39 p.p.).
- **Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej** wykazuje wyrażoną procentowo relację dochodów z lokat (wraz z wartością przeszacowań ujętych w kapitale z aktualizacji wyceny) do średniej wartości lokat bilansowych i stanowi podstawowe kryterium oceniające efektywność zarządzania portfelem lokat.

W okresie I półrocza 2010 r. nastąpiło zmniejszenie rentowności działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń. Wartość wskaźnika dla całego sektora ubezpieczeń wynosiła 3,29%, przy czym w dziale I 2,50%, a w dziale II 4,89%. W analogicznym okresie roku poprzedniego wskaźniki te wyniosły 4,50% dla całego sektora ubezpieczeń, 3,78% dla zakładów ubezpieczeń działu I oraz 5,76% dla zakładów ubezpieczeń działu II.

Wskaźniki rentowności kapitałów oraz aktywów zwiększyły się

1.5. Aktywa zakładów ubezpieczeń

Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 135,20 mld zł i spadła w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. o 3,68%, tj. o 5,16 mld zł (z 140,36 mld zł). W odniesieniu do początku roku wartość aktywów zmniejszyła się o 2,73%, tj. o 3,79 mld zł (z 138,99 mld zł).

Główną pozycją aktywów zakładów ubezpieczeń działu I i działu II są lokaty, stanowiące 64,84% sumy bilansowej oraz aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, których udział w sumie bilansowej wynosi 25,06%.

Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie, równe 86,42 mld zł, wzrosły o 3,10 % (z 83,82 mld zł, tj. o 2,60 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., natomiast od początku roku zmniejszyły się o 1,68% (z 87,90 mld zł, tj. o 1,48 mld zł).

Udział lokat w strukturze aktywów zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł 55,70%, a udział aktywów netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający wynosi 39,21%.

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość aktywów wyniosła 48,78 mld zł, co w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. stanowi spadek o 13,73% tj. o 7,76 mld zł (z 56,54 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek roku wartość aktywów zmniejszyła się o 4,53%, tj. o 2,31 mld zł (z 48,78 mld zł).

Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie zwiększyły się, natomiast zakładów ubezpieczeń majątkowych zanotowały spadek

Tabela 5. Główne pozycje aktywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł)

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Dział I					
Lokaty (poz. B aktywów)	34 907,07	38 842,29	47 887,16	51 732,63	48 135,44
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	23 025,43	36 067,64	31 448,34	27 682,17	33 886,51
Należności	727,60	1 090,05	900,28	1 129,87	963,23
Suma bilansowa	60 083,79	77 969,05	83 209,84	83 821,88	86 419,81
Zmiana sumy bilansowej	20,26%	29,77%	6,72%	0,74%	3,10%
Dział II					
Lokaty (poz. B aktywów)	32 399,85	39 224,22	42 271,75	47 121,30	39 528,87
Należności	5 142,65	3 916,62	3 921,35	5 715,23	4 820,80
Suma bilansowa	39 812,17	45 829,26	49 806,51	56 541,60	48 779,43
Zmiana sumy bilansowej	15,08%	15,11%	8,68%	13,52%	-13,73%
Ogółem					
Lokaty (poz. B aktywów)	67 306,92	78 066,51	90 158,91	98 853,93	87 664,31
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	23 025,43	36 067,64	31 448,34	27 682,17	33 886,51
Należności	5 870,25	5 006,67	4 821,63	6 845,10	5 784,03
Suma bilansowa	99 895,96	123 798,31	133 016,35	140 363,47	135 199,24
Zmiana sumy bilansowej	18,14%	23,93%	7,45%	5,52%	-3,68%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.5.1. Lokaty zakładów ubezpieczeń (lokaty z pozycji B aktywów)

Wartość lokat z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 87,66 mld zł, co w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. stanowi spadek o 11,32%, tj. o 11,19 mld zł (z 98,85 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek roku wartość lokat zmniejszyła się o 6,72%, tj. o 6,32 mld zł (z 93,98 mld zł). Główną pozycję w strukturze lokat stanowią dłużne papiery wartościowe i depozyty bankowe, których udział wynosi odpowiednio: 65,74% oraz 14,33%.

Na koniec I półrocza 2010 r. lokaty z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń na życie wynosiły 48,14 mld zł, co oznacza, że w stosunku do stanu na koniec analogicznego okresu 2009 r. zmniejszyły się o 6,95%, tj. o 3,60 mld zł (z 51,73 mld zł), natomiast w odniesieniu do stanu na początek roku zanotowały spadek o 5,48%, tj. o 2,79 mld zł (z 50,93 mld zł).

Udział dłużnych papierów wartościowych i depozytów bankowych w lokatach zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł odpowiednio: 65,68% oraz 22,44%. Zmiana w porównaniu ze stanem na koniec I półrocza 2009 r. wyniosła odpowiednio: 2,50 p.p. (z 63,18%) oraz (-) 4,90 p.p. (z 27,34%).

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość lokat na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 39,53 mld zł, co stanowi spadek w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. 16,11%, tj. o 7,59 mld zł (z wartości 47,12 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek roku wartość lokat zmniejszyła się o 8,19%, tj. o 3,53 mld zł (z 43,05 mld zł).

Dominującymi pozycjami w strukturze lokat zakładów ubezpieczeń działu II były dłużne papiery wartościowe i lokaty w jednostkach podporządkowanych, których udział w lokatach wyniósł odpowiednio: 65,82% oraz 18,59%. Zmiana udziału w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. wyniosła odpowiednio: -1,09 p.p. oraz 1,98 p.p. (z 66,91% oraz z 16,61%). Depozyty bankowe stanowiły 4,45% ogółu lokat zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych.

Wartość lokat z poz. B aktywów zakładów ubezpieczeń zanotowała spadek

W strukturze lokat dominują dłużne papiery wartościowe

Tabela 6. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Dział I					
Nieruchomości	0,65%	0,58%	0,52%	0,75%	0,84%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	3,81%	3,47%	2,99%	2,56%	2,87%
Akcje i udziały	7,23%	8,24%	5,33%	4,65%	6,23%
Dłużne papiery wartościowe	74,28%	73,24%	60,17%	63,18%	65,68%
Pożyczki	7,53%	6,07%	2,82%	1,28%	1,14%
Depozyty bankowe	6,49%	8,31%	27,87%	27,34%	22,44%
Pozostałe lokaty	0,01%	0,09%	0,31%	0,24%	0,80%
Dział II					
Nieruchomości	2,24%	1,70%	1,55%	2,00%	2,38%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	13,28%	17,38%	15,06%	16,61%	18,59%
Akcje i udziały	10,09%	10,56%	8,03%	5,92%	7,85%
Dłużne papiery wartościowe	62,02%	59,73%	67,69%	66,91%	65,82%
Pożyczki	6,87%	5,29%	1,18%	0,96%	0,71%
Depozyty bankowe	5,42%	5,24%	6,42%	7,50%	4,45%
Pozostałe lokaty	0,08%	0,10%	0,07%	0,10%	0,20%
Ogółem					
Nieruchomości	1,41%	1,14%	1,00%	1,35%	1,53%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	8,37%	10,46%	8,65%	9,25%	9,96%
Akcje i udziały	8,61%	9,41%	6,60%	5,25%	6,96%
Dłużne papiery wartościowe	68,38%	66,45%	63,69%	64,96%	65,74%
Pożyczki	7,21%	5,68%	2,05%	1,13%	0,95%
Depozyty bankowe	5,97%	6,77%	17,81%	17,88%	14,33%
Pozostałe lokaty	0,04%	0,10%	0,20%	0,18%	0,53%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.6. Pasywa zakładów ubezpieczeń

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowią rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto przeznaczone na pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia oraz kapitały własne. Udział rezerw na udziale własnym w sumie bilansowej na koniec I półrocza 2010 r. wyniósł 71,66%, natomiast kapitały własne stanowiły 19,96% wartości sumy bilansowej. Udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym i kapitałów własnych w sumie bilansowej zakładów ubezpieczeń działu I na koniec I półrocza 2009 r. wyniósł odpowiednio 80,39% oraz 13,13%. W przypadku zakładów ubezpieczeń działu II udział rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym jest niższy i wynosi 56,18%. Z kolei udział kapitałów własnych w sumie bilansowej działu II kształtuje się na poziomie 32,07%.

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowią rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto oraz kapitały własne

Tabela 7. Główne pozycje pasywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł)

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Dział I					
Kapitały własne	6 666,15	9 904,69	9 785,23	11 573,66	11 343,16
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	49 267,05	64 276,16	69 750,95	67 703,40	70 946,05
Udział reasekuratorów w rezerwach	598,11	659,79	669,64	1 252,74	1 470,50
Zobowiązania i fundusze specjalne	3 219,77	2 280,69	2 516,02	3 245,33	2 201,73
Suma bilansowa	60 083,79	77 969,05	83 209,84	83 821,88	86 419,81
Dział II					
Kapitały własne	16 294,66	20 162,46	22 290,31	26 544,44	15 644,79
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	22 053,82	23 628,72	25 937,57	28 393,60	31 690,52
Udział reasekuratorów w rezerwach	3 379,68	3 294,73	3 034,75	3 308,11	4 287,55
Zobowiązania i fundusze specjalne	2 939,39	2 967,47	2 503,45	3 036,04	3 889,73
Suma bilansowa	39 812,17	45 829,26	49 806,51	56 541,60	48 779,43
Ogółem					
Kapitały własne	22 960,81	30 067,14	32 075,55	38 118,09	26 987,95
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	71 320,87	87 904,88	95 688,51	96 097,00	102 636,57

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Udział reasekuratorów w rezerwach	3 977,80	3 954,52	3 704,39	4 560,86	5 758,06
Zobowiązania i fundusze specjalne	6 159,15	5 248,17	5 019,47	6 281,37	6 091,47
Suma bilansowa	99 895,96	123 798,31	133 016,35	140 363,47	135 199,24

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.6.1. Kapitały zakładów ubezpieczeń

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 26,99 mld zł i w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego roku zmniejszyła się o 29,20%, tj. o 11,13 mld zł (z 38,12 mld zł). W stosunku do stanu na początek roku wartość kapitałów własnych spadła o 7,44%, tj. o 2,17 mld zł (z 29,16 mld zł).

Wartość kapitałów własnych w dziale I i II zanotowała spadek

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 11,34 mld zł i w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego roku ich wartość zmniejszyła się o 1,99%, tj. o 0,23 mld zł (z 11,57 mld zł). W stosunku do stanu na początek roku ich wartość zmniejszyła się o 16,06%, tj. o 2,17 mld zł (z 13,51 mld zł).

Wartość kapitałów własnych zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 15,64 mld zł. Kapitały te spadły o 10,90 mld zł, tj. o 41,06% w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku (z 26,54 mld zł), co związane było głównie z wypłaceniem dywidendy przez PZU SA w IV kwartale 2009 r.

1.6.2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 4,26 mld zł (1,91 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu I oraz 2,35 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu II), co stanowiło 77,70% łącznych kapitałów podstawowych sektora ubezpieczeń (odpowiednio: 71,92% w dziale I oraz 83,13% w dziale II). Ze względu na pochodzenie kapitału zagranicznego, wśród inwestorów z 11 krajów dominuje kapitał austriacki wynoszący 32,52% (inwestycje o łącznej wartości 1,38 mld zł). Wysoki jest również udział kapitału niemieckiego (łącznie 0,93 mld zł, co stanowi 21,84% wartości inwestycji zagranicznych) i kapitału holenderskiego, stanowiący 17,01% (przy inwestycjach równych 0,72 mld zł).

W bezpośrednich inwestycjach zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń, z uwagi na pochodzenie, dominuje kapitał austriacki

Na koniec I półrocza 2009 r. działalność ubezpieczeniową prowadziło 42 zakłady ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego⁹ oraz 18 zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału krajowego¹⁰.

1.6.3. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 102,64 mld zł, w tym 5,76 mld zł (5,61% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów. W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., rezerwy techniczno-ubezpieczeniowych brutto wzrosły o 6,81%, tj. o 6,54 mld zł (z 96,10 mld zł), przy wzroście udziału reasekuratorów o 26,25% tj. o 1,20 mld zł (z 4,56 mld zł). Wzrost wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wynikał głównie ze zwiększenia rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający (o 6,23 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek 2010 roku rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto zanotowały wzrost o 2,47%, tj. o 2,48 mld zł (z 100,16 mld zł).

Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto zanotowały zwiększenie

⁹ Udział inwestycji zagranicznych w kapitale podstawowym przekracza 50%.

¹⁰ Udział inwestycji krajowych w kapitale podstawowym przekracza 50%.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń na życie

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń na życie na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 70,95 mld zł, w tym 1,47 mld zł (2,07% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów. W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., stanowiło to wzrost rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto o 4,79%, tj. o 3,24 mld zł (z 67,70 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek 2010 r. rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w dziale I zanotowały spadek o 0,41%, tj. o 0,29 mld zł (z 71,24 mld zł).

Tabela 8. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	1,07%	1,11%	1,29%	1,86%	1,44%
Rezerwa ubezpieczeń na życie	48,33%	39,84%	50,97%	54,33%	47,69%
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1,70%	1,39%	1,45%	1,88%	2,06%
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,07%	0,05%	0,05%	0,06%	0,11%
Rezerwy na zwrot składek dla członków	-	-	-	-	-
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	2,21%	1,57%	1,19%	1,02%	0,94%
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	46,62%	56,03%	45,05%	40,84%	47,75%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dominującą pozycję zajmują rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający oraz rezerwy ubezpieczeń na życie, wynoszące na koniec I półrocza 2010 r. odpowiednio: 33,88 mld zł (47,75%) i 33,83 mld zł (47,69%).

W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r. stanowiło to zmianę w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych odpowiednio: o 6,91 p.p. oraz o -6,64 p.p. (z 40,84% oraz z 54,33%). W przypadku pozostałych rodzajów rezerw, ich udział w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych uległ niewielkim zmianom w porównaniu z analogicznym okresem 2009 r.

W dziale I w strukturze rezerw najwyższy udział posiadają rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający

Tabela 9. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I w podziale na grupy ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Grupa 1	47,42%	38,77%	50,08%	53,81%	48,40%
Grupa 2	2,25%	1,70%	1,49%	1,47%	1,36%
Grupa 3	47,13%	56,84%	45,67%	41,40%	47,00%
Grupa 4	1,51%	1,18%	1,09%	1,14%	1,24%
Grupa 5	1,68%	1,50%	1,66%	2,17%	1,99%
Reasekuracja czynna	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto na koniec I półrocza 2010 r. wyniosła 31,69 mld zł, w tym 4,29 mld zł (13,53% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów.

W porównaniu z analogicznym okresem 2009 r., stanowiło to wzrost rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto o 11,61%, tj. o 3,30 mld zł (z 28,39 mld zł). W odniesieniu do stanu na początek 2010 r. rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto w dziale II zanotowały wzrost o 9,57%, tj. o 2,77 mld zł (z 28,92 mld zł).

Tabela 10. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	36,80%	38,54%	40,96%	41,44%	39,94%
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	56,82%	56,51%	55,56%	55,21%	56,88%
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,08%	0,14%	0,14%	0,15%	0,17%
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	4,00%	3,74%	3,27%	3,16%	2,98%
Rezerwy na zwrot składek dla członków	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	2,24%	1,02%	0,02%	-	-

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto dominującą pozycję zajmowały rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia oraz rezerwa składek łącznie z rezerwą na pokrycie ryzyka niewygasłego, wynoszące na koniec I półrocza 2010 r. odpowiednio: 18,02 mld zł (co stanowiło 56,88% rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) i 12,66 mld zł (co stanowiło 39,94% rezerw techniczno-ubezpieczeniowych). W porównaniu ze stanem na koniec I półrocza 2009 r. stanowiło to zmianę w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych odpowiednio o: 1,67 p.p. oraz o -1,50 p.p. (z 55,21% oraz z 41,44%). Zmiany wysokości tych rezerw w liczbach bezwzględnych w stosunku do I półrocza 2009 r. wyniosły 2,35 mld zł (tj. wzrost o 14,98% z wartości 15,68 mld zł) i 0,89 mld zł (tj. wzrost o 7,57% z wartości 11,77 mld zł).

W dziale II w strukturze rezerw techniczno – ubezpieczeniowych dominują rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia oraz rezerwa składek

Tabela 11. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II w podziale na grupy ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Grupa 1	2,20%	2,40%	3,14%	3,49%	3,40%
Grupa 2	0,30%	0,34%	0,59%	0,75%	0,70%
Grupa 3	14,56%	13,80%	14,14%	12,09%	11,24%
Grupa 4	0,03%	0,04%	0,04%	0,04%	0,05%
Grupa 5	0,09%	0,04%	0,06%	0,12%	0,11%
Grupa 6	0,71%	0,86%	0,79%	0,89%	0,67%
Grupa 7	0,37%	0,36%	0,31%	0,24%	0,25%
Grupa 8	8,43%	7,30%	5,98%	6,42%	8,45%
Grupa 9	5,13%	4,87%	4,88%	5,18%	5,17%
Grupa 10	53,02%	53,25%	52,50%	52,07%	49,93%
Grupa 11	0,10%	0,10%	0,08%	0,09%	0,09%
Grupa 12	0,30%	0,24%	0,18%	0,23%	0,20%
Grupa 13	7,72%	8,23%	8,54%	8,21%	8,25%
Grupa 14	1,96%	2,78%	3,31%	3,18%	2,92%
Grupa 15	1,02%	1,01%	1,12%	1,28%	1,54%
Grupa 16	1,05%	1,28%	1,60%	2,64%	3,78%
Grupa 17	0,08%	0,09%	0,15%	0,20%	0,35%
Grupa 18	0,33%	0,39%	0,44%	0,53%	0,61%
Reasekuracja czynna	2,59%	2,63%	2,14%	2,33%	2,31%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.7. Wypłacalność zakładów ubezpieczeń

Analizie poddane zostało kształtowanie się wskaźników wypłacalności zakładów ubezpieczeń określonych w ustawie o działalności ubezpieczeniowej.

Zgodnie z art. 146 ust. 1¹¹ ustawy o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń zobowiązany jest do posiadania środków własnych w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny.

- Środki własne stanowią bufor bezpieczeństwa dla działalności zakładu ubezpieczeń. Odpowiadają one wysokości aktywów zakładu ubezpieczeń z wyłączeniem aktywów przeznaczonych na pokrycie wszelkich przewidywalnych zobowiązań, wartości niematerialnych i prawnych, aktywów z tytułu odroczonego podatku oraz aktywów finansujących inwestycje w ramach ubezpieczeniowej grupy kapitałowej i konglomeratu finansowego.
- Margines wypłacalności określa globalne dodatkowe ryzyko, na jakie narażony jest zakład ubezpieczeń ponad ponoszone ryzyko ubezpieczeniowe i ryzyko wynikające z prowadzonej działalności gospodarczej.
- Kapitał gwarancyjny natomiast równy jest jednej trzeciej marginesu wypłacalności, jednak nie mniej niż minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego¹² (stanowi najczęściej wymóg kapitałowy w przypadku zakładów ubezpieczeń w początkowej fazie działalności).

Środki własne stanowią bufor bezpieczeństwa dla działalności zakładu ubezpieczeń

Zgodnie z art. 154 ust. 1¹³ ustawy o działalności ubezpieczeniowej zakłady ubezpieczeń obowiązany jest posiadać aktywa spełniające warunki określone w ustawie w wysokości nie niższej niż wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ujęciu brutto. W szczególności ustawa wskazuje, iż aktywa te powinny być w odpowiedni sposób zróżnicowane i rozproszone (zdywersyfikowane).

1.7.1. Pokrycie marginesu wypłacalności środkami własnymi

Wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi ukształtował się na koniec I półrocza 2010 r. na poziomie **313,93%**, co oznacza spadek o 178,59 p.p. w porównaniu z I półroczem 2009 r. (kiedy to wynosił 492,52%). Spadek ten związany jest z wypłatą w IV kwartale 2009 r. dywidendy przez PZU SA. Sektor ubezpieczeniowy wykazuje zatem znaczną nadwyżkę środków własnych w stosunku do wymogów kapitałowych sektora.

Wskaźniki pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi w dziale I i dziale II zanotowały spadek

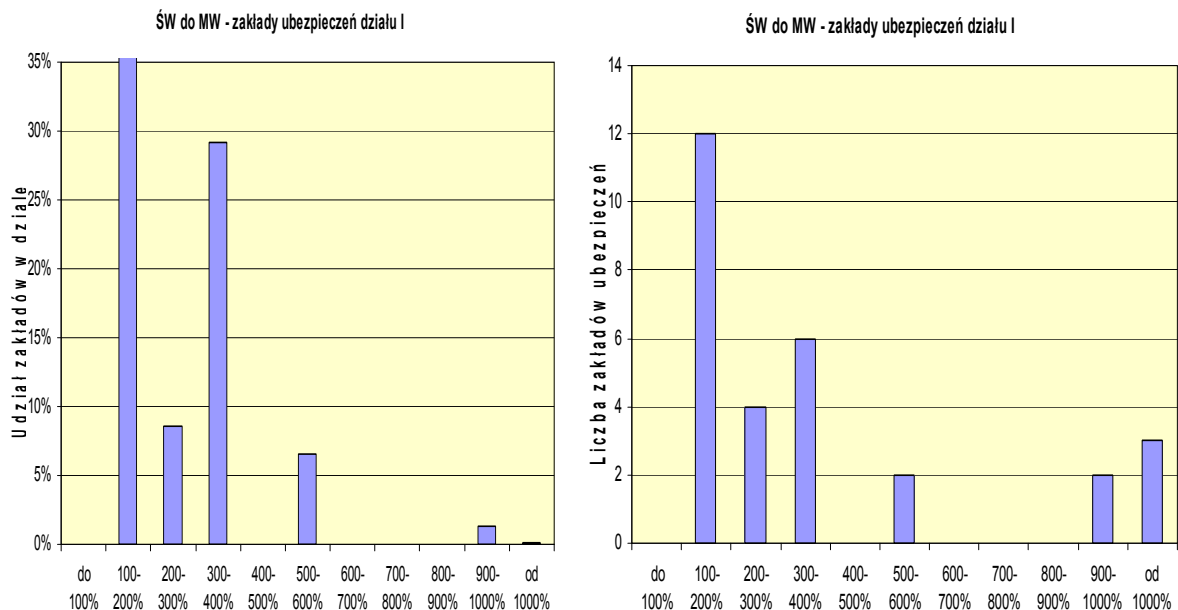
W przypadku zakładów ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec I półrocza 2010 r. zmniejszyła się w porównaniu z I półroczem 2009 r. z 300,26% do 283,39% (tj. o 16,87 p.p.).

¹¹ Dotyczy również – zgodnie z art. 223 zt ustawy o działalności ubezpieczeniowej – zakłady reasekuracji

¹² Minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego zakładów ubezpieczeń ustalana jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr 211, poz. 2060, z późn. zm.). W przypadku zakładów reasekuracji zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 października 2009r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności zakładów reasekuracji oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla rodzajów reasekuracji (Dz.U. Nr 169, poz. 1330, z późn. zm.).

¹³ Dotyczy również – zgodnie z art. 223 zt ustawy o działalności ubezpieczeniowej – zakłady reasekuracji

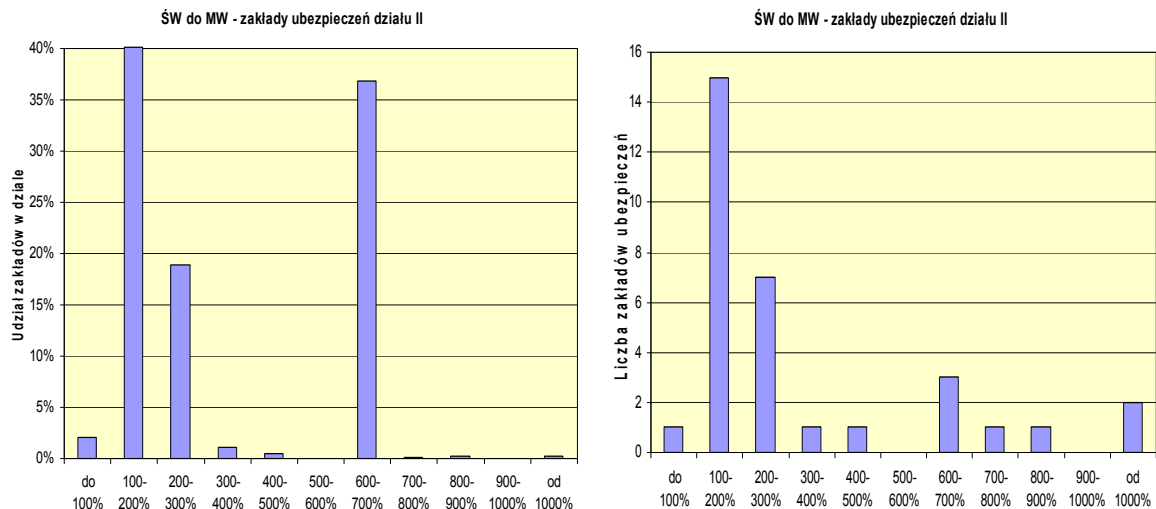
Wykres 14. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec I półrocza 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi na koniec I półrocza 2010 r. ukształtował się na poziomie 346,60%, co oznacza spadek o 358,20 p.p. w porównaniu z I półroczem 2009 r., kiedy to wynosił 704,80%. Powyższe związane jest ze spadkiem środków własnych w dziale II w związku ze wskazaną powyżej wypłatą dywidendy przez PZU SA (12,7 mld zł). Wzrost marginesu wypłacalności nie miał istotnego znaczenia.

Wykres 15. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec I półrocza 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.7.2. Pokrycie kapitału gwarancyjnego środkami własnymi

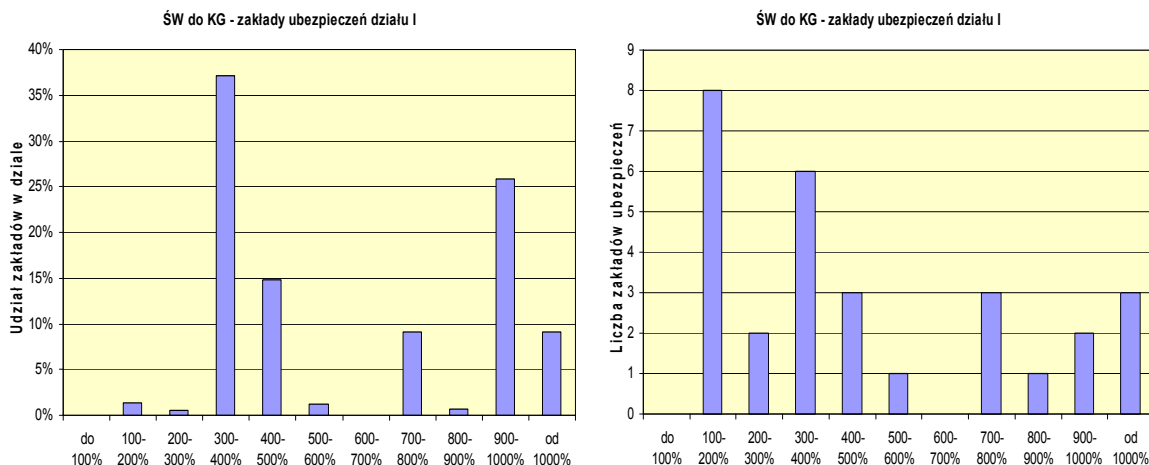
Wartość wskaźnika pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi na koniec I półrocza 2010 r. spadła w porównaniu z I półroczem 2009 r. z 1314,73% do **846,89%** (tj. o 467,84 p.p.), co związane jest ze spadkiem środków własnych w dziale II

Wskaźniki pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi w dziale I i dziale II zanotowały spadek

w związku z wymienioną powyżej wypłatą dywidendy przez PZU SA. Wzrost kapitału gwarancyjnego nie miał istotnego znaczenia.

W zakładach ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec I półrocza 2010 r. spadła w porównaniu z I półroczem 2009 r. z 813,02% do 760,32% (tj. o 52,70 p.p.), co związane jest przede wszystkim ze spadkiem środków własnych.

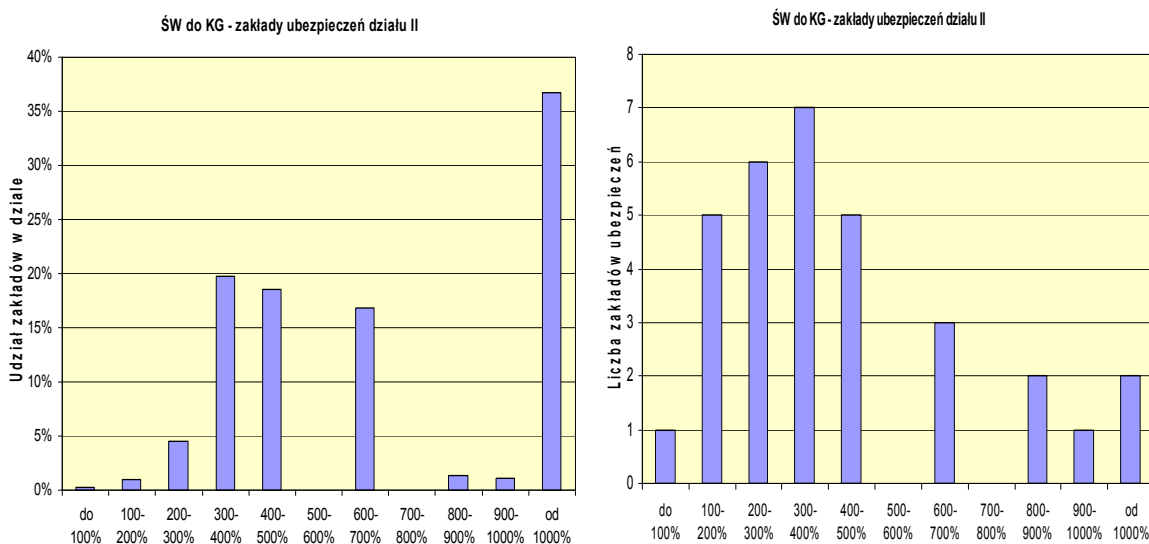
Wykres 16. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec I półrocza 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wskaźnik pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi ukształtował się na koniec I półrocza 2010 r. na poziomie 940,59%, co oznacza spadek w porównaniu z I półroczem 2009 r. o 911,94 p.p. (kiedy to wynosił 1852,53%).

Wykres 17. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec I półrocza 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

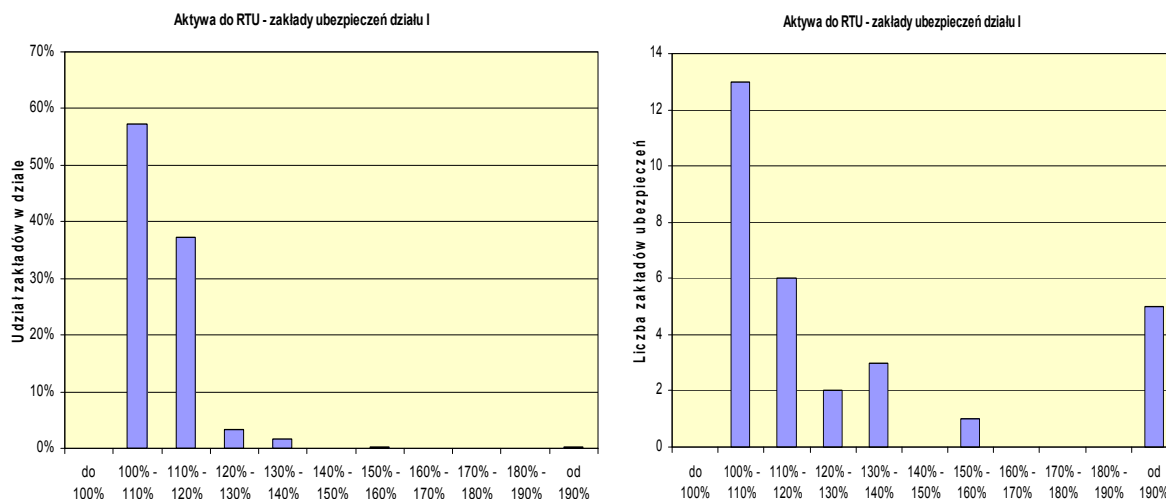
1.7.3. Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieceniowych aktywami spełniającymi warunki określone w ustawie

Wskaźnik pokrycia rezerw techniczno-ubezpieceniowych dopuszczalnymi aktywami ukształtował się na koniec I półrocza 2010 r. na poziomie **113,06%**, co stanowi spadek o 11,06 p.p. w porównaniu z I półroczem 2009 r. (kiedy to wynosił 124,12%).

W zakładach ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec I półrocza 2010 r. spadła z 112,10% do 108,70% (tj. o 3,40 p.p.) w porównaniu z I półroczem 2009 r.

Wskaźniki pokrycia rezerw techniczno-ubezpieceniowych dopuszczalnymi aktywami w dziale I i dziale II zanotowały spadek

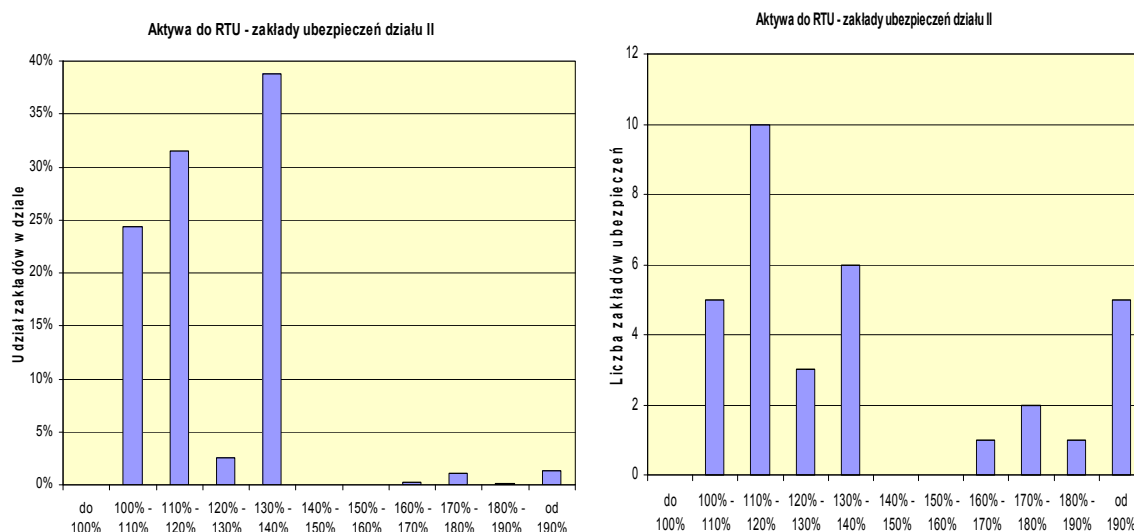
Wykres 18. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieceniowych (RTU) aktywami dla działu I na koniec I półrocza 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość tego wskaźnika spadła w porównaniu z I półroczem 2009 r. z 152,99% do 122,92% (tj. o 30,07 p.p.). Należy jednak zauważyć, że zakłady ubezpieczeń pomimo możliwości wynikającej z obowiązujących przepisów prawa nie wykazują wszystkich posiadanych aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieceniowych (nie mają takiego obowiązku).

Wykres 19. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieceniowych (RTU) aktywami dla działu II na koniec I półrocza 2010 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Tabela 12. Środki własne, margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny (w mln zł)

Wyszczególnienie	30.06.06	30.06.07	30.06.08	30.06.09	30.06.10
Dział I					
Środki własne	6 316,43	9 526,18	8 452,42	10 845,68	10 431,42
Margines wypłacalności	2 607,88	2 932,79	3 482,96	3 612,09	3 680,90
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	242,21%	324,82%	242,68%	300,26%	283,39%
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	6 317,78	9 526,09	8 452,42	10 845,68	10 431,42
Kapitał gwarancyjny	891,86	1 139,77	1 284,79	1 334,01	1 371,99
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	708,38%	835,79%	657,88%	813,02%	760,32%
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	55 613,45	72 129,36	74 921,47	75 896,51	77 121,36
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	49 267,05	64 276,16	69 750,95	67 703,40	70 946,06
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	112,88%	112,22%	107,41%	112,10%	108,70%
Dział II					
Środki własne	13 873,90	18 084,92	19 028,72	23 058,31	11 925,96
Margines wypłacalności	2 262,98	2 602,15	2 948,02	3 271,63	3 440,88
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	613,08%	695,00%	645,47%	704,80%	346,60%
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	13 816,47	18 076,78	19 014,90	23 054,72	11 922,16
Kapitał gwarancyjny	777,66	1 025,70	1 117,55	1 244,50	1 267,52
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	1776,67%	1762,39%	1701,48%	1852,53%	940,59%
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	30 931,87	35 727,79	40 496,08	43 103,17	38 542,19
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	21 845,37	23 459,74	25 744,04	28 173,26	31 354,72
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	141,59%	152,29%	157,30%	152,99%	122,92%
Ogółem					
Środki własne	20 190,33	27 611,11	27 481,14	33 903,99	22 357,38
Margines wypłacalności	4 870,86	5 534,94	6 430,98	6 883,72	7 121,78
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	414,51%	498,85%	427,32%	492,52%	313,93%
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	20 134,25	27 602,87	27 467,32	33 900,40	22 353,58
Kapitał gwarancyjny	1 669,53	2 165,46	2 402,34	2 578,51	2 639,50
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	1205,99%	1274,69%	1143,36%	1314,73%	846,89%
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	86 545,31	107 857,14	115 417,55	118 999,68	115 663,55
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	71 112,43	87 735,90	95 494,99	95 876,66	102 300,78
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	121,70%	122,93%	120,86%	124,12%	113,06%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

1.8. Realizacja planów finansowych za I półrocze 2010 r.

Porównując wyniki sektora ubezpieczeń w I półroczu 2010 r. z planami finansowymi zakładów na ten okres należy wskazać, że - z perspektywy sektora ubezpieczeń ogółem - osiągnięte pozycje finansowe są zbieżne z zaplanowanymi. Realizacja planów finansowych w zakresie sumy bilansowej wyniosła 99,13%, natomiast składki przypisanej brutto była na poziomie 99,18%.

Pozycje finansowe sektora ubezpieczeń są zbieżne z zaplanowanymi

Realizacja planów finansowych w I półroczu 2010 r. dla sektora ubezpieczeń na życie przebiegała następująco:

- w zakresie sumy bilansowej w wysokości 99,18% wartości planowanej,
- w zakresie składki przypisanej w wysokości 98,48% wartości planowanej.

Realizacja planów finansowych w I półroczu 2010 r. dla sektora ubezpieczeń majątkowych kształtowała się następująco:

- w zakresie sumy bilansowej w wysokości 99,03% wartości planowanej,
- w zakresie składki przypisanej w wysokości 100,14% wartości planowanej.

Tabela 13. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie pozycji bilansowych

Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja
Dział I			
Suma bilansowa	86 420	87 133	99,18%
Lokaty (pozycja B bilansu)	48 135	49 041	98,15%
Kapitał własny	11 343	12 328	92,01%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	70 946	71 972	98,57%
Dział II			
Suma bilansowa	48 779	49 257	99,03%
Lokaty (pozycja B bilansu)	39 529	40 689	97,15%
Kapitał własny	15 645	17 288	90,49%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	31 691	30 021	105,56%
Ogółem			
Suma bilansowa	135 199	136 390	99,13%
Lokaty (pozycja B bilansu)	87 664	89 731	97,70%
Kapitał własny	26 988	29 616	91,13%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	102 637	101 993	100,63%

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Sektor ubezpieczeń na życie, zarówno w zakresie wyniku technicznego, jak i finansowego, osiągnął wyższe od planowanych wartości (przy czym zysk techniczny zaledwie o 0,86%, natomiast zysk finansowy o 9,21%). Z kolei zakłady ubezpieczeń działu II łącznie wykazały stratę techniczną w wysokości 788 mln zł, przy planowanym zysku technicznym w wysokości 344 mln zł. Należy uznać, że główną przyczyną niezrealizowania planów finansowych w zakresie wyniku technicznego w dziale II były wypłacone odszkodowania spowodowane skutkami negatywnych zjawisk pogodowych (zalegające opady śniegu w I kwartale 2010 r. oraz powódzie w maju i czerwcu 2010 r.).

Biorąc pod uwagę realizację wypłat z tytułu szkód wynikających z ulewnych deszczy i gradobicia mających miejsce w sierpniu i wrześniu 2010 r., można oczekiwać, że w następnych okresach sprawozdawczych 2010r. w zakresie wyniku technicznego wystąpią dalsze negatywne odchylenia od planu finansowego.

Tabela 14. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie wyników działalności

Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja
Dział I			
Składki przypisane brutto	15 115	15 348	98,48%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	12 650	11 824	106,98%
Koszty akwizycji	1 892	2 209	85,67%
Koszty administracyjne	779	853	91,34%
Wynik techniczny	1 806	1 790	100,86%
Wynik na działalności lokacyjnej	2 139	2 511	85,20%
Zysk (strata) netto	1 891	1 731	109,21%
-Dział II			
Składki przypisane brutto	11 318	11 303	100,14%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	6 762	6 174	109,52%
Koszty akwizycji	2 189	2 255	97,04%
Koszty administracyjne	997	1 087	91,69%
Wynik techniczny	-788	344	-228,91%
Wynik na działalności lokacyjnej	4 171	3 739	111,55%
Zysk (strata) netto	3 106	3 309	93,86%
Ogółem			

Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja
Składki przypisane brutto	26 433	26 651	99,18%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	19 412	17 998	107,85%
Koszty akwizycji	4 081	4 464	91,41%
Koszty administracyjne	1 776	1 940	91,54%
Wynik techniczny	1 018	2 135	47,67%
Wynik na działalności lokacyjnej	6 310	6 250	100,96%
Zysk (strata) netto	4 997	5 041	99,14%

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2. Działania podjęte przez Pion Nadzoru Ubezpieczeniowo-Emerytalnego

Działania wspólne departamentów PNU:

- opracowanie raportu "Raport o stanie sektora ubezpieczeń po I kwartale 2010 r." (raport zaprezentowany na posiedzeniu Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 9 sierpnia 2010 r.);
- przygotowanie zmiany do rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie kwartalnych i dodatkowych rocznych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów ubezpieczeń oraz zakładów reasekuracji;
- przygotowanie zmiany do rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie informacji zawartych w rocznym raporcie o stanie portfela zakładów ubezpieczeń oraz zakładu reasekuracji;
- udział w przygotowaniu propozycji zmian do Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie rocznych i półrocznych sprawozdań ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego (w ramach grupy roboczej powołanej przez PIU);
- opracowanie metodyki oceny nadzorczej "Badanie i Ocena Nadzorcza (BION) - metodyka dla pracowników nadzoru ubezpieczeniowego". Testy procedur i dokonanie oceny punktowej nadzorowanych podmiotów;
- praca w grupach roboczych CEIOPS.

2.1. Działania podjęte przez Departament Nadzoru Systemowego

Rozstrzygnięcia autoryzacyjne wymagane są przede wszystkim przy podejmowaniu działalności ubezpieczeniowej przez zakład ubezpieczeń, przy przekształceniach podmiotowych na rynku (zmiany właścicielskie, połączenia zakładów ubezpieczeń) oraz w razie zamiaru zakończenia aktywności rynkowej. Ponadto szereg procesów licencyjnych przebiega w toku wykonywania przez zakład ubezpieczeń działalności. Dotyczy to, przede wszystkim badania kwalifikacji osób pełniących funkcje członków organów zakładu ubezpieczeń (zarządu i rady nadzorczej), ale także zatwierdzania zmian w statutach ubezpieczycieli.

Licencjonowanie podejmowania działalności

W II kwartale 2010 r. KNF wydała jedno nowe zezwolenie na rozpoczęcie wykonywania działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w zakresie grupy 2 działu II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej. W okresie sprawozdawczym nie wydano decyzji zezwalającej na rozszerzenie rzeczowego zakresu działalności ubezpieczeniowej.

Licencjonowanie nabycia znacznych pakietów akcji/udziałów

W II kwartale 2010 r. nie wydano decyzji o wyznaczeniu maksymalnego terminu nabycia akcji krajowego zakładu ubezpieczeń. W jednym przypadku wydano decyzję umarzającą postępowanie w sprawie zawiadomienia o zamiarze nabycia akcji krajowego zakładu ubezpieczeń.

Cofnięcie licencji

W II kwartale 2010 r. nie wydano decyzji cofających zezwolenie na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej.

Likwidacja zakładu ubezpieczeń

W II kwartale 2010 r. jeden krajowy zakład ubezpieczeń zawiadomił organ nadzoru o zamiarze podjęcia uchwały o jego rozwiązaniu. KNF nie zgłosiła sprzeciwu do powyższego zawiadomienia.

W tym samym okresie nie doszło do zarządzenia likwidacji zakładu ubezpieczeń przez organ nadzoru (likwidacji przymusowej).

Autoryzacja statutów (zmian statutów)

W ramach powyższego zadania w II kwartale 2010 r. wydano 11 decyzji w sprawie zatwierdzenia zmian statutów zakładów ubezpieczeń.

Autoryzacja członków zarządów

W II kwartale 2010 r. wydano 7 decyzji wyrażających zgodę na powołanie członka zarządu zakładu ubezpieczeń.

Monitorowanie składu organów zarządu i rady nadzorczej zakładu ubezpieczeń, zakładu reasekuracji oraz zmian na stanowiskach dyrektora głównego oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń i jego zastępców

Badając ex post, czy określone osoby spełniają wymogi ustawowe do pełnienia funkcji członka zarządu lub rady nadzorczej, nie stwierdzono, że doszło do naruszenia wymogów określonych w przepisach ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

Notyfikacje krajowych zakładów ubezpieczeń

W II kwartale 2010 r. brak było notyfikacji prowadzenia działalności w ramach swobody świadczenia usług na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej przez krajowe zakłady ubezpieczeń. Jeden zakład ubezpieczeń wycofał się z prowadzenia działalności transgranicznej w ramach swobody świadczenia usług.

Monitoring notyfikacji zagranicznych zakładów ubezpieczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej

W II kwartale 2010 r. 9 zakładów ubezpieczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej, prowadzących działalność w ramach ubezpieczeń działu II, notyfikowało prowadzenie działalności na zasadzie swobody świadczenia usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym samym okresie nie było informacji o wycofaniu się z prowadzenia działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej.

Łączna liczba zagranicznych zakładów ubezpieczeń prowadzących w Polsce działalność transgraniczną w ramach swobody świadczenia usług na koniec II kwartału 2010 roku wynosiła 541.

Zmiany prawne

Odnosząc się do najważniejszych w II kwartale 2010 r. zmian prawnych dotyczących działalności ubezpieczeniowej, należy wskazać w szczególności na następujące przepisy:

- Nowelizacja ustawy o działalności ubezpieczeniowej polegająca na zmianie art. 19 ust. 4 dokonana przez art. 56 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz.U.10.81.530).

Przedmiotem zmian było wyłączenie z obowiązku zachowania tajemnicy ubezpieczeniowej, danych dotyczących umów ubezpieczenia stanowiących informację gospodarczą w rozumieniu ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych na zasadach i w trybie określonym w ww. akcie prawnym. Zmiana ta weszła w życie z dniem 14 czerwca 2010 r.

- Nowelizacja ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, dokonana ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 246).

Przedmiotowa zmiana polegała na zobowiązaniu zakładów ubezpieczeń do obniżenia wysokości składki z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, nie mniej niż

o 95 %, w przypadku czasowego wycofania pojazdu z ruchu, skutkującego zmniejszeniem prawdopodobieństwa wypadku w okresie ubezpieczenia. Zmiana weszła w życie z dniem 3 kwietnia 2010 r.

- Nowelizacja ustawy o działalności ubezpieczeniowej polegająca na zmianie art. 19 ust. 4 dokonana przez art. 56 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz.U.10.81.530).
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. (Dz.U. Nr 126 poz. 853) zmieniająca z dniem 14 sierpnia 2010 r. art. 35, art. 36, 37 i 47 ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz dodająca nowe art. od 35a do 35o.

Przedmiotową nowelizacją implementowano do polskiego porządku prawnego dyrektywę 2007/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 września 2007 r. zmieniającą dyrektywę Rady 92/49/EWG oraz dyrektywy 2002/83/WE, 2004/39/WE, 2005/68/WE i 2006/48/WE w zakresie zasad proceduralnych i kryteriów oceny stosowanych w ramach oceny ostrożnościowej przypadków nabycia lub zwiększenia udziałów w podmiotach sektora finansowego (Dz. Urz. UE L 247 z 21.09.2007).

2.2. Działania podjęte przez Departament Monitorowania Ryzyk

Realizacja projektu Wypłacalność II , w tym działania na rzecz przygotowania UKNF i nadzorowanych podmiotów do funkcjonowania w nowym systemie

DMR koordynuje prace PNU związane z realizacją projektu Unii Europejskiej Wypłacalność II. Prowadzi także działania mające na celu przygotowanie organu nadzoru oraz podmiotów rynku ubezpieczeniowego do wdrożenia nowych rozwiązań w zakresie wypłacalności oraz działania na rzecz przygotowania organu nadzoru i zakładów ubezpieczeń/reasekuracji do procesu zatwierdzania modeli wewnętrznych. Działania zrealizowane przez Departament w powyższym zakresie:

1. Kwestionariusz wśród zakładów ubezpieczeń/reasekuracji dotyczący ich planów i postępów prac w zakresie budowy modeli wewnętrznych do wyznaczania SCR (*Solvency Capital Requirement* – Kapitałowy wymóg wypłacalności) - kwiecień 2010 r.
2. Realizacja i koordynacja realizacji przez zakłady ubezpieczeń na rynku polskim piątego ilościowego badania wpływu (QIS5). Udział w przygotowaniu specyfikacji technicznej i arkuszy kalkulacyjnych na szczeblu Unii Europejskiej. Organizacja seminarium dla krajowych zakładów ubezpieczeń/reasekuracji nt. badania QIS5 w dn. 22 lipca 2010 r.
3. Uczestnictwo w procesach przedaplikacyjnych na szczeblu europejskim dotyczących modeli wewnętrznych ubezpieczeniowych grup kapitałowych, które mają swoje powiązane kapitałowo zakłady ubezpieczeń w Polsce, w tym w spotkaniach Kolegiów Nadzorczych, grup zadaniowych w ramach Kolegiów i warsztatach.
4. Praca w grupach roboczych CEIOPS, w szczególności w grupie FinReq, IntMod, QIS5 Task Force, IGSRR-IT Task Force, FSC oraz FSC-Stress Test Task Force.
5. Prace nad roboczymi projektami aktów wykonawczych do dyrektywy 2009/138/WE (Wypłacalność II) na szczeblu Komisji Europejskiej, w tym udział w spotkaniach Grupy Roboczej KE ds. Wypłacalności Ubezpieczeniowej razem z przedstawicielami Ministerstwa Finansów, które reprezentuje Polskę w tych pracach.
6. Organizacja merytoryczna seminariów dla zakładów ubezpieczeń/reasekuracji dotyczących modeli wewnętrznych w systemie Wypłacalność II, realizowanych

w ramach Projektu PL0435 finansowanego przy udziale środków z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Pozostałe działania

- Wypracowanie metod przeprowadzenia testów stresu przez zakłady ubezpieczeń/reasekuracji na danych za 2009 rok zgodnie z obecnymi zasadami wyceny i rachunkowości zakładów ubezpieczeń w oparciu o sugestie zakładów ubezpieczeń/reasekuracji z przeprowadzonych testów stresu na danych za 2008 rok.
- Przygotowanie i wysłanie do zakładów ubezpieczeń/reasekuracji żądania przeprowadzenia testów stresu dla następujących rodzajów ryzyka: ryzyka stopy procentowej, ryzyka cen akcji, ryzyka zmiany ponoszonych kosztów, ryzyka śmiertelności, ryzyka długowieczności, ryzyka rezygnacji z umów (ryzyka lapsów), ryzyka katastroficznego; na danych za 2009 i przekazania ich wyników do końca lipca 2010 r.
- Przeprowadzenie drugiego badania ankietowego dot. struktury oraz procesu projektowania modeli wewnętrznych wśród zakładów ubezpieczeń/reasekuracji planujących wykorzystywać model wewnętrzny do wyznaczania kapitałowego wymogu wypłacalności SCR w reżimie Wypłacalność II oraz sporządzenie raportu z analizy wyników badania.
- Przygotowanie organu nadzoru do procesu oceny modeli wewnętrznych – prowadzenie seminariów i szkoleń dla pracowników PNU.
- Modyfikacja aplikacji sprawozdawczej w SNU oraz szablonów sprawozdawczych oraz słowników sprawozdawczych zgodnie z uwagami uzyskanymi w okresie testów aplikacji w zakładach ubezpieczeń oraz po I cyklu sprawozdawczym w SNU (I kwartał 2010 r.).
- Wprowadzenie sprawozdań za I kwartał 2010 r. oraz sprawozdań rocznych za 2009 r. i ich korekt do bazy danych, weryfikacja ich poprawności.

2.3. Działania podjęte przez Departament Inspekcji Norm i Procedur¹⁴

Kontrole działalności i stanu majątkowego zakładów ubezpieczeń są jednym z narzędzi wykorzystywanych w ramach sprawowania nadzoru bieżącego nad zakładami ubezpieczeń (organ nadzoru może uzyskiwać od zakładów ubezpieczeń różnego rodzaju informacje bez konieczności przeprowadzania kontroli w ich siedzibach). Ze względu na zakres, kontrole można dzielić na kompleksowe, obejmujące całość działalności zakładu ubezpieczeń oraz na problemowe, obejmujące wybrane zagadnienia.

Kontrole zakładów ubezpieczeń mają na celu w szczególności:

- zbadanie zgodności działalności zakładu ubezpieczeń z przepisami prawa, statutu lub planem działalności;
- zbadanie zdolności zakładu ubezpieczeń do wykonywania zobowiązań;
- zbadanie istnienia w zakładzie ubezpieczeń systemu zarządzania ryzykiem;
- podjęcie działań mających na celu zapobieżenie naruszaniu interesów ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia.

¹⁴ W związku z reorganizacją w UKNF kompetencje związane z kontrolą zakładów ubezpieczeń wykonywane dotychczas przez Departament Inspekcji Ubezpieczeń (DIU) w ramach PNU przejęte zostały przez nowoutworzony Departament Inspekcji Norm i Procedur w Pionie Inspekcji (PIN).

W okresie I półroczu 2010 r. przeprowadzono czynności kontrolne w 12 zakładach ubezpieczeń. Wszystkie kontrole były to kontrole problemowe, które obejmowały swym zakresem wybrane zagadnienia (od 1 do 7 zagadnień).

Kontrolowano następujące zagadnienia w wybranych zakładach ubezpieczeń:

- organizacja i zarządzanie;
- polityka lokacyjna;
- rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe;
- reasekuracja;
- wypełnianie obowiązków informacyjnych określonych w art. 13 ustawy o działalności ubezpieczeniowej;
- likwidacja szkód;
- przeciwdziałanie tzw. „praniu brudnych pieniędzy”;
- procedury zarządzania ryzykiem;
- ocena ryzyka ubezpieczeniowego;
- koszty działalności ubezpieczeniowej;
- gospodarowanie środkami finansowymi;
- dostosowanie terminów wymagalności aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do terminów wymagalności zobowiązań z umów ubezpieczenia;
- taryfy składek.

W wyniku przeprowadzonych kontroli zaobserwowano następujące nieprawidłowości:

1. Niezgodność regulacji wewnętrznych ze stanem faktycznym w zakresie struktury organizacyjnej zakładu ubezpieczeń.
2. Brak aktualizacji obowiązujących w zakładzie ubezpieczeń regulacji wewnętrznych.
3. Niestosowanie się do regulacji wewnętrznych, w szczególności dotyczących prowadzonej działalności ubezpieczeniowej.
4. Niezgodne z prawem rozszerzenie uprawnień rady nadzorczej.
5. Niedostosowanie działalności zakładów ubezpieczeń do zapisów art. 10 ustawy o rachunkowości, w szczególności poprzez:
 - brak aktualizacji obowiązujących w zakładzie zasad rachunkowości;
 - braki w dokumentacji opisującej przyjęte przez zakład ubezpieczeń zasady (politykę) rachunkowości.
6. Wykazywanie nieprawidłowych danych w sprawozdaniach finansowych w zakresie aktywów i pasywów brutto i na udziale reasekuratorów.
7. Niezgodna z przyjętymi przez zakład ubezpieczeń na dzień kontroli zasadami (polityką) rachunkowości praktyka wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.
8. Używanie błędnych danych do wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.
9. Błędny sposób wyznaczania stopy technicznej.
10. Stosowanie stopy technicznej wyższej niż dopuszczona przepisami prawa.
11. Stosowanie w likwidacji szkód praktyk naruszających interesy poszkodowanych, w szczególności poprzez:
 - wypłacanie odszkodowań z opóźnieniem;

- nieuzasadnianie poszkodowanym stosowania w szkodach korekt w wyliczaniu wartości pojazdu (i stosowania tych korekt w konkretnej wysokości);
 - nieuzasadnianie poszkodowanym stosowania w szkodach amortyzacji części (i stosowania tej amortyzacji w konkretnej wysokości).
12. Nieprawidłowe prowadzenie likwidacji szkód. Nieprawidłowości polegały na:
- nieterminowym podejmowaniu czynności likwidacyjnych;
 - nieterminowych wypłatach świadczeń z tytułu ubezpieczenia komunikacyjnego OC oraz ubezpieczeń dobrowolnych;
 - braku wypłaty kwoty bezspornej;
 - naruszeniu obowiązków informacyjnych;
 - niezgodności procedur likwidacyjnych z wymogami ustawowymi;
 - braku procedur likwidacyjnych w zakresie wybranych kwestii związanych z procesem likwidacji;
 - niestosowaniu postanowień procedur likwidacyjnych;
 - braku numeracji akt szkodowych.
13. Nieprawidłowe dokonywanie oceny ryzyka ubezpieczeniowego.
14. Brak w ogólnych warunkach ubezpieczeń szczegółowych zapisów wymaganych przepisami prawa, w szczególności art. 13 ustawy o działalności ubezpieczeniowej lub nieprecyzyjne zapisy w tym zakresie. Nieprawidłowości polegały na:
- nieprecyzyjnym określaniu wysokości składek ubezpieczeniowych;
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad ustalania wartości świadczeń;
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad wyceny i umarzania jednostek ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych;
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad alokacji składek ubezpieczeniowych na jednostki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych;
 - nieprecyzyjnych zapisach w zakresie zasad ustalania wysokości kosztów oraz wszelkich innych obciążeń potrącanych z ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych;
 - niezamieszczeniu przepisów informujących o opodatkowaniu świadczeń.
15. Nieprawidłowe zapisy rejestru zawartych umów reasekuracji biernej. Nieprawidłowości polegały na:
- braku informacji wymaganych przepisami prawa;
 - błędnych danych dotyczących zawartych umów reasekuracji biernej;
 - braku wprowadzenia do rejestru wszystkich zawartych umów reasekuracji biernej.
16. Nieprawidłowe sporządzenie formularza do sprawozdania finansowego 14.5 „Aktywa netto stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający”.
17. Nieprawidłowe zapisy umów ubezpieczenia. Nieprawidłowości polegały na:
- błędnym wskazaniu terminu na spełnienie świadczeń przez ubezpieczyciela;
 - błędnym wskazaniu terminu, w którym zakład ubezpieczeń informuje osobę występującą z roszczeniem, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń lub wysokości świadczenia;

- nieprawidłowym określeniu podmiotu uprawnionego do odstąpienia od umowy ubezpieczenia.

Przyczyną znacznej części nieprawidłowości stwierdzanych przez organ nadzoru w ramach przeprowadzanych kontroli jest nieuporządkowanie organizacyjne zakładu ubezpieczeń wyrażające się w braku odpowiednich regulacji wewnętrznych w obszarach, których nieprawidłowości dotyczyły. Bardzo często przyczyną nieprawidłowości był brak aktualizacji regulacji wewnętrznych (w szczególności brak dostosowania do struktury organizacyjnej zakładów ubezpieczeń oraz do praktyk stosowanych przez zakłady ubezpieczeń). Częstym powodem nieprawidłowości było podejmowanie niewystarczających działań przez zakłady ubezpieczeń w celu zapewnienia stosowania przyjętych regulacji wewnętrznych (w szczególności poprzez intensyfikację działań kontroli wewnętrznej). Nierzadko stwierdzane nieprawidłowości, dotyczy to przede wszystkim obszaru likwidacji szkód, wynikają z braku wystarczającej liczby wykwalifikowanych pracowników w zakładzie ubezpieczeń, a także brakiem należytego nadzoru nad podmiotami prowadzącymi likwidację szkód w imieniu zakładów ubezpieczeń. Brakuje także wystarczających narzędzi do nadzorowania i dyscyplinowania tych podmiotów.

Prowadząc czynności kontrolne organ nadzoru zidentyfikował obszary ryzyka, na które narażone są zakłady ubezpieczeń:

- ryzyko zarządzania spowodowane brakiem:
 - rozdzielenia funkcji kontroli i audytu wewnętrznego;
 - odrębnych regulaminów organizacyjnych (lub innych dokumentów), szczegółowo określających zadania i obowiązki jednostek organizacyjnych;
 - postanowień Regulaminu Organizacyjnego dotyczących m.in. podstaw prawnych i zasad funkcjonowania powołanych komitetów/zespołów;
 - dokumentowania posiedzeń powołanych komitetów/zespołów;
- ryzyko operacyjne związane z:
 - błędami w danych, obliczeniach, raportach i dokumentach wewnętrznych;
 - posiadaniem przez dyrektorów jednostek organizacyjnych uprawnień do wykonywania zadań zarówno z zakresu likwidacji szkód, jak i sprzedaży;
 - brakiem regulacji wewnętrznych dotyczących działalności outsourcingowej;
- ryzyko utraty reputacji spowodowane:
 - nieprawidłowościami w likwidacji szkód dokonywanej przez podmioty zewnętrzne;
 - nieterminowym rozliczaniem się z kontrahentami;
 - niewypełnianiem przez zakłady ubezpieczeń obowiązków zawartych w art. 13 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

W związku ze stwierdzonymi przypadkami naruszenia przepisów prawa oraz interesów ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, w okresie I półrocza 2010 r. wydano 6 zakładom ubezpieczeń łącznie 36 zaleceń pokontrolnych.

2.4. Działania podjęte przez Departament Ubezpieczeniowego Nadzoru Finansowego

Sprawowanie bieżącego nadzoru finansowego

Wykonywanie bieżącego nadzoru finansowego przez Urząd opiera się na systematycznym monitorowaniu działalności finansowej zakładów ubezpieczeń poprzez:

- analizę kwartalnych i rocznych sprawozdań finansowych i statystycznych zakładów ubezpieczeń;
- analizę planów finansowych zakładów ubezpieczeń na rok 2010;
- analizę wybranych informacji o sytuacji finansowej zakładów ubezpieczeń (np. w zakresie wypłacalności, lokat, taryf składek);
- analizę sprawozdań ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych.

Sprawowanie nadzoru finansowego w trybie szczególnym

W celu monitorowania ryzyk w działalności zakładów ubezpieczeń zastosowane zostały następujące narzędzia nadzorcze:

- analiza miesięcznych informacji o wypłacalności zakładów ubezpieczeń,
- analiza tygodniowych informacji nt. powodzi mających miejsce w maju i czerwcu 2010 r. oraz w sierpniu i wrześniu 2010 r.;
- analiza przekazywanych co kwartał dodatkowych informacji o lokatach zakładów ubezpieczeń wg rodzajów i podmiotów,
- analiza zjawiska koncentracji depozytów bankowych w poszczególnych bankach. W przypadku zakładów ubezpieczeń posiadających nadmierną koncentrację w poszczególnych bankach prowadzone są postępowania mające na celu ograniczenie koncentracji przedmiotowych lokat w jednym podmiocie. Ponadto zakłady ubezpieczeń zostały poinformowane o projektowanych wymaganiach kapitałowych Solvency II w zakresie koncentracji lokat;
- prowadzenie postępowań z wniosków zakładu ubezpieczeń w zakresie uznania za aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych produktów strukturyzowanych i pochodnych instrumentów finansowych opcji. W wydawanych decyzjach ustanawiany jest wymóg w zakresie posiadania przez zakład ubezpieczeń dodatkowej nadwyżki środków własnych ponad wymóg wypłacalności przypadku zaistnienia nadmiernej koncentracji przedmiotowych lokat u jednego emitenta;
- analiza prawidłowości prezentacji w sprawozdaniach finansowych aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono przypadki nieprawidłowego uwzględniania w środkach własnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, jak i przypadki nieutworzenia przez zakłady ubezpieczeń rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego. W przedmiotowych przypadkach wszczęto w stosunku do zakładów ubezpieczeń czynności nadzorcze;
- postępowania w sprawie zatwierdzenia krótkoterminowego planu wypłacalności oraz planów przywrócenia prawidłowych stosunków finansowych w przypadku zakładów ubezpieczeń, które nie spełniały wymogów wypłacalności;
- analiza zmian taryfikacji obowiązkowych ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, w wyniku realizacji przez zakłady ubezpieczeń obowiązku określonego w art. 8 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym (...).

Pozostałe działania:

- koordynowanie prac Komitetu UKNF ds. relacji z biegłymi rewidentami;
- udział w pracach Komitetu Standardów Rachunkowości;
- udział w przygotowaniu propozycji zmian do Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie rocznych i półrocznych sprawozdań ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego (w ramach grupy roboczej powołanej przez PIU);
- udział w pracach grupy roboczej ds. audytu i kontroli wewnętrznej powołanej przez PIU;
- opracowanie danych nt. ubezpieczeń IKE (Indywidualne Konta Emerytalne) według stanu na 30 czerwca 2010 r.;
- uczestnictwo w spotkaniach nadzorców zagranicznych (tzw. Supervisory College);
- uczestnictwo w grupie roboczej do spraw nadzoru nad konglomeratami.

ZAKOŃCZENIE

Zmiany w sektorze ubezpieczeń wskazują, że rynek ubezpieczeń jest stabilny. Pojawiające się przypadki niespełnienia wymogów wypłacalności mają charakter czasowy i są eliminowane głównie poprzez zapewnienie odpowiedniego dokapitalizowania oraz restrukturyzacji działalności poprzez m.in. ograniczenie kosztów działalności, zmiany taryf składek ubezpieczeniowych, uzależnienie wynagrodzeń pośredników ubezpieczeniowych od „szkodowości” portfela umów ubezpieczenia.

Zarysowują się pewne zmiany w strukturze portfela działu I, jak i działu II. Obserwowane są również zmiany liderów w ubezpieczeniach działu I, jak i działu II. Istotnym problemem dla ubezpieczeń działu II jest silna konkurencja cenowa w ubezpieczeniach komunikacyjnych, w tym ze strony zagranicznych firm ubezpieczeniowych działających na zasadzie swobody świadczenia usług oraz zakładania przedsiębiorstw, a także wypłaty odszkodowań związanych ze szkodami spowodowanymi przez żywioły – w I kwartale 2010 r. było to utrzymujące się zaleganie opadów śniegu oraz podtopienia, natomiast w II kwartale 2010 r. zaistniałe w maju i czerwcu powodzie. Należy oczekiwać, że w związku z kolejnymi wystąpieniem niekorzystnych zjawisk pogodowych (gradobicie w sierpniu, ulewne deszcze w sierpniu i wrześniu), w następnych okresach sprawozdawczych może wystąpić dalszy wzrost poziomu odszkodowań ze szkód powstałych w wyniku żywiołów.

Zakłady ubezpieczeń współpracują z organem nadzoru w zakresie przygotowania się do nowego (od 2012 roku) systemu „Wypłacalność II” poprzez m.in. udział w spotkaniach dotyczących sposobu przeprowadzania testów stresu, w badaniu QIS5, opiniowaniu dokumentów konsultacyjnych opracowywanych przez CEIOPS, wypełnianiu opracowywanych przez organ nadzoru zapytań ankietowych dotyczących w szczególności systemu zarządzania ryzykiem, modeli wewnętrznych oraz własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA).

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Wartość składki przypisanej brutto oraz jej roczna zmiana w okresie I półrocza w latach 2006-2010	8
Wykres 2. Struktura składki przypisanej brutto działu I w okresie I półrocza w latach 2006-2010	9
Wykres 3. Wartość składki przypisanej brutto z ubezpieczeń grupowych i indywidualnych oraz jej roczna zmiana w okresie I półrocza w latach 2006-2010	10
Wykres 4. Struktura składki przypisanej brutto działu I w okresie I półrocza w latach 2006-2010 według sposobu zawarcia umowy	10
Wykres 5. Struktura składki przypisanej brutto działu II w okresie I półrocza w latach 2006-2010....	11
Wykres 6. Udział w rynku ubezpieczeń na życie 5 największych pod względem składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006-2010	12
Wykres 7. Udział w rynku ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych 5 największych pod względem składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006-2010	12
Wykres 8. Koncentracja rynku ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006-2010	13
Wykres 13. Wybrane wskaźniki dla działu I w okresie I półrocza w latach 2006-2010	16
Wykres 14. Wybrane wskaźniki dla działu II w okresie I półrocza w latach 2006-2010	17
Wykres 15. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń w okresie I półrocza w latach 2006-2010	19
Wykres 16. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale I w okresie I półrocza 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego	21
Wykres 17. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale II w okresie I półrocza 2010 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego	22
Wykres 21. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec I półrocza 2010 r.	30
Wykres 23. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia marginesu wypłacalności (MW) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec I półrocza 2010 r.	30
Wykres 25. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu I na koniec I półrocza 2010 r.	31
Wykres 26. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia kapitałów gwarancyjnych (KG) środkami własnymi (ŚW) dla działu II na koniec I półrocza 2010 r.	31
Wykres 27. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (RTU) aktywami dla działu I na koniec I półrocza 2010 r.	32
Wykres 28. Kształtowanie się wskaźnika pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (RTU) aktywami dla działu II na koniec I półrocza 2010 r.	32

SPIS TABEL

Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach w rynku (mierzonym wielkością składki przypisanej brutto) w okresie I półrocza w latach 2009-2010	12
Tabela 2. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mld zł)	20
Tabela 3. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale I za I półrocze w latach 2009-2010.....	21
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale II za I półrocze w latach 2009-2010.....	22
Tabela 5. Główne pozycje aktywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł).....	24
Tabela 6. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń.....	25
Tabela 7. Główne pozycje pasywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł)	25
Tabela 8. Struktura rezerw techniczno–ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I.....	27
Tabela 9. Struktura rezerw techniczno–ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I w podziale na grupy ubezpieczeń.....	27
Tabela 10. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II ..	28
Tabela 11. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II w podziale na grupy ubezpieczeń.....	28
Tabela 12. Środki własne, margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny (w mln zł).....	33
Tabela 13. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie pozycji bilansowych	34
Tabela 14. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie wyników działalności...	34

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

Biuro Relacji Zewnętrznych
tel. (+48 22) 262 48 88

www.knf.gov.pl